

KALEJDOSZKÓP

1848 - 2009

KALEJDOSCOPE

Zichy Mihály: Petőfi a Nemzeti dalt szavalja Március 15-én

2009. MÁRCIUS 29-ÉN
D.U. 3:30-KOR

MÁTYÁS PINCÉBEN
\$10

IRODALMI KÁVÉZÓ

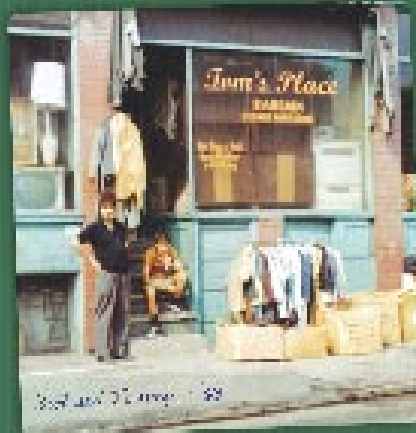
“VILÁGÖRÖKSÉGEK TALÁLKOZÁSA” CÍMMEL VETÍTÉSES ELŐADÁS
ELŐADÓ KONCZ PÉTER BUDAPEST - UNIV. OF NEW FOUNDLAND
HÁZIGAZDA DANCS RÓZSA

“A kanadai és a magyar világörökségek már jóval Kolumbusz előtt találkoztak, talán éppen akkor, amikor Tyrker, egy magyar viking, Leif Erikson felfedező csapatával elérte Újfoundland partjait, valahol l'Ans aux Meadows-nál, amely ma UNESCO világörökségi terület...” (Koncz P.)

ELŐADÁS VÁZLATA

Kanadai és magyar világörökségek felvillantása
Nemzetközi Poláris Év keretén belül végzett kutatásaink
Pécs - 2010 Európa Kulturális Fővárosa, Tokaj - Sárospatak
Budapest – Magyar Kultúra Alapítvány; JÁTÉK VAGY TOMBOLA

Celebrating 50 Years in Kensington Market

Building on a retail tradition that began in 1958, Tom's Place is a constant in the ever-changing world of fashion, proving that quality and value are always in style. What began as a bargain second hand store, is now one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

First floor specials: Men's Suits 4 for 1

Men's Sports Jackets 2 for 1

HOURS | M-W 10-6 | Th-F 10-7 | Sat. 9-6 | Sun. 12-5
190 Baldwin St. | Kensington Market (just west of Spadina) | Free Parking | 416-596-0297 | www.toms-place.com

This publication is financially assisted by
THE WAPPEL BRECKNER FOUNDATION

Fotó: Kun Emilia

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

A magyar közösség szolgálatában gyakran lesz úrrá az emberen nagypénteki hangulat. Nem is fetisizálás az, ha az elvakult fekete gyűlölet izzó székébe ültetett embertársunk korbácsolásakor a Megfeszített jut eszünkbe, aki bár nem tudja megfogalmazni, de egy küldetést vállalt magára - ezért leköpi, ostorozzák, besározzák, erkölcsi hullának nyilvánítják. De a leköpött, a besározott megy tovább az útján, mert ha nem is világot megváltó, de nemes célt, aprócska, kicsi feladatot kapott Istenétől - anyanyelve és nemzeti kultúrája ápolását, megtartását. Amíg egyetlen magyar él a földön! Ezért ég benne az a bolond, megmagyarázhatatlan láz, ezért fordítja arcát a köpködők felé. Mert tudja, hogy Krisztus minden évben feltámad értünk - a sárdobálókért is... *Dancs Rózsa*

SÍK SÁNDOR

JÉZUS ÉS A KERESZT

Akkor fölemelék a keresztet a poroslók,
És tompán megzördültek a hosszú nagy szegek.
Odalépett. Szemében két csillag remegett,
S az ostor izzó csókja szent vállain piroslott.
Vöröslő fény világolt a Koponyák-hegyén,
Az égen torladoztak fekete fellegek.
Már vijjogott a szél, a föld már reszketett,
És recsegett a kárpit a templom rejtekén.

A palota előtt kiáltozott rekedten
A hullámzó tömeg, kis, szegény emberek.
A lét örök forgása egy percre megmeredt,
S némán egymásra néztek: Krisztus és kereszt, ketten.
Nagy, ismeretlen tűzzel a lét új titka rezgett
Szemén és homlokán s a töviskoszorún.
És karjait kitérte, szelíden, szomorún,
És magához ölelte a rettentő keresztet.

**HIRDESSZEN FOLYÓIRATUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA
AZ ÉVI ELŐFIZETÉST IS**

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.
The opinion expressed in this publication are
not necessarily those of the publisher.

A TARTALOMBÓL - CONTENTS

Ezernyolcszáznegyvennégy, te csillag	2
Petőfi Sándor: Nemzeti dal	3
Sándor Petőfi: National Song. Transl. by Adam Makkai	3
Kisgyörgy Zoltán: Háromszéki márciusi harangszó	4
Kányádi Sándor: A Nyergestetőn	5
Albert Ernő: "Háromszéken volt élete legboldogabb napja"	6
Kányádi Sándor: A kökösi hídon	7
Szekeres Attila: Annyian, mint az oroszok...	8
Benedek Elek - Emlékév: Bolond Jankó (<i>népmese</i>)	9
M. Szabó Imre: A sokféleség laboratóriuma...	11
Sík Sándor: Rózsakoszorú	14
Csernák Árpád: Svéd acél	15
Árpád Csernák: Swedish Steel. Transl. by Eszter Varró	17
Dancs Rózsa: Aki tudja, hogy az embernek saját gyökereit védeni is kell	19
Wehner Tibor: Kovács Géza művészete	21
Mary Sandor: Remember	22
Szent György - Április 24.	23
Devecsery László: Sárkányölő	24
St. George and the Dragon	25
Rejtő Jenő: A szőke ciklon (<i>részlet</i>)	26
P. Hovard (Rejtő Jenő): The Blond Hurricane (<i>Excerpt</i>)	28
Easter Celebration at a Taramura Village in the Copper Canyon, Mexico	30
Kati Reкаи's Bookreviews: M is for Moose, The Wisdom of Birds, Artists in Exile	32
Kati Reкаи: Jersey Boys	34

**LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT A SZOMORÚ HÍR BARÁTUNK,
LAPUNK ELŐFIZETŐJE ÉS ÉRTÉKELŐJE,
FARKAS LÁSZLÓ ELHUNYTÁRÓL.
VÁRATLAN HALÁLA MAGYAR KÖZÖSSÉGÜNK
FÁJDALMAS VESZTESÉGE.
NYUGODJ, BÉKÉBEN, LACI!**

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

Megjelenik kéthavonta - Published bimonthly

Előfizetés - Subscription: CA\$39.95/ year; Foreign: \$50.00/ year

Publisher: **Kaleidoscope Publishing**

Elnök - **Telch György-George** - President

Főszerkesztő - **Telch-Dancs Rózsa** - Editor-in-Chief

Terjesztés - **Turóczy Katalin** - Subscription

Elérhetőség - Address: 122 Silas Hill Drive

Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: **rosacae@hotmail.com**

Copyright © Kaleidoscope Publishing

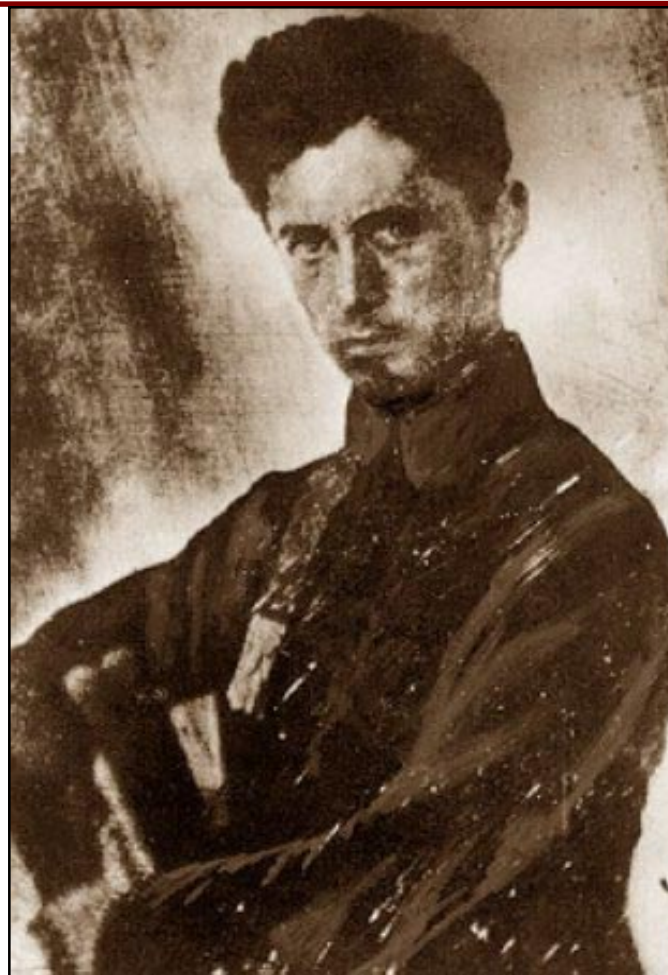
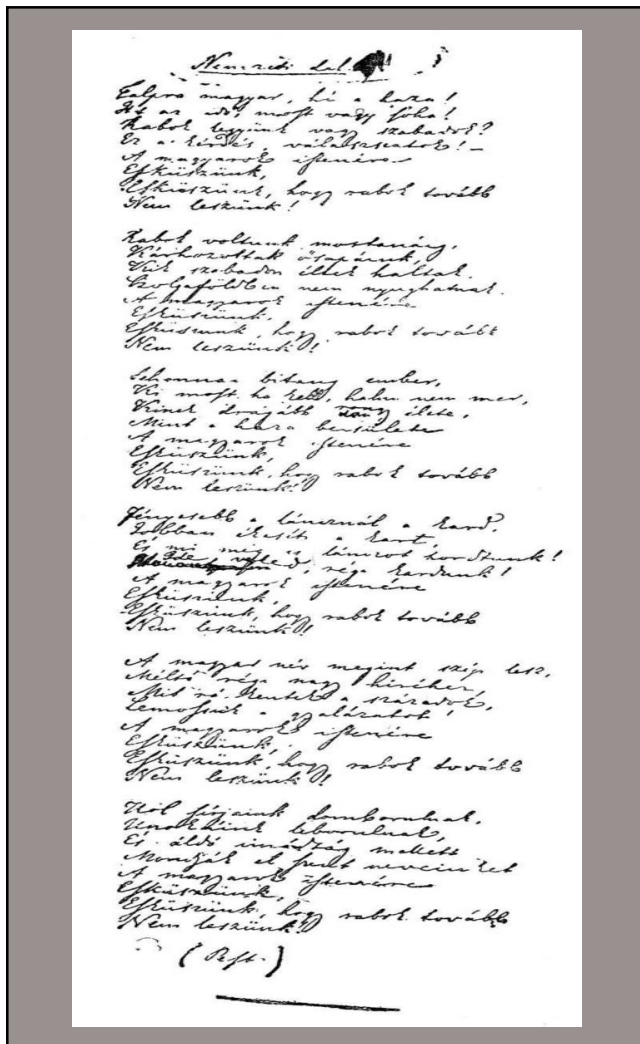
No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.

www.kalejdoszkep.com

***KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi**

EZERNYOLCSZÁZNEGYVENNYOLC, TE CSILLAG, TE A NÉPEK HAJNALCSILLAGA!...

Petőfi Sándor egyetlen hiteles arcképe

MÁRCIUS 15.

“A Pilvax kávéházban azt határoztuk, hogy sorra járjuk az egyetemi ifjúságot. Először az orvosokhoz mentünk. Szakadt az eső, amint az utcára léptünk, s ez egész késő estig tartott, de a lelkesedés olyan, mint a görögtűz: a víz nem olthatja el. Az orvosoktól a mérnökökhöz, majd a jogászokhoz vonult a számban és lelkesedésben egyaránt percenként növekedő sereg. Jókat fölolvasta a felhívást és a 12 pontot, s énelem elszavalatták a “Nemzeti-dal” -t. Mindkettőt kitérő lelkesedéssel fogadták, s a refrénben előjövő “esküszünk”-öt mindannyiszor visszaharsogta az egész sereg, mely a téren állt. Landerer nyomdájához mentünk, amely a legközelebb volt hozzánk, s a 12 pontot és a Nemzeti dalt rögtön nyomni kezdték. Dél felé elkészültek a nyomtatványok, s ezrenként osztották szét a nép között, mely azokat részeg örömmel kapkodta. Délután három órára gyűlést hirdettünk a múzeum terére, s a sokaság eloszlott.

A szakadó eső dacára mintegy 10000 ember gyűlt össze a múzeum elé, onnan a városházához mentünk. A tanácsterem megnyílt, s megtelt néppel. Rövid tanácskozás után a polgármester aláírta a 12 pontot. Óriási lelkesedés tört ki!... - Budára! Budára! Nyitassuk meg Táncsics börtönét! Ezek voltak a nép leginkább és legtöbbször hallható kiáltásai. A választmány legalább húszezer ember kíséretében fölment Budára a helytartó tanácshoz és előadta kívánatait. A nagyméltóságú helytartó tanács sápadt vala és reszketni méltóztatott, s öt pernyi tanácskozás után mindenbe beleegyezett. A katonaságnak kiadatott a tétlenségi rendelet, a cenzúra eltöröltetett, Táncsics börtönajtaja megnyílt. A rab író diadallal hozta át a töméntelen sokaság Pestre. Ez volt március 15-e. Eredményei olyanok, melyek e napot örökre nevezetessé teszik a magyar történelemben.”

(Részlet Petőfi Sándor naplójából)

PETŐFI SÁNDOR

NEMZETI DAL

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Rabok voltunk mostanáig,
Kárhozottak ősapáink,
Kik szabadon éltek-haltak,
Szolgaföldben nem nyughatnak.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis láncot hordtunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez;
Mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

(Pest, 1848. március 13.)

SÁNDOR PETŐFI

NATIONAL SONG

Rise up, Magyar, the country calls!
It's 'now or never' what fate befalls...
Shall we live as slaves or free men?
That's the question - choose your "Amen"!
God of Hungarians, we swear unto Thee,
We swear unto Thee -
that slaves we shall no longer be!

For up till now we lived like slaves,
Damned lie our forefathers in their graves -
They who lived and died in freedom
Cannot rest in dusts of thralldom.
God of Hungarians, we swear unto Thee,
We swear unto Thee -
that slaves we shall no longer be!

A coward and a lowly bastard
Is he, who dares not raise the standard -
He whose wretched life is dearer
Than the country's sacred honor.
God of Hungarians, we swear unto Thee,
We swear unto Thee -
that slaves we shall no longer be!

Sabers outshine chains and fetters,
It's the sword that one's arm betters.
Yet we wear grim chains and shackles.
Swords, slash through damned manacles!
God of Hungarians, we swear unto Thee,
We swear unto Thee -
that slaves we shall no longer be!

Magyar's name will tell the story
Worthy of our erstwhile glory
we must wash off - fiercely cleansing
Centuries of shame and condensing.
God of Hungarians, we swear unto Thee,
We swear unto Thee -
that slaves we shall no longer be!

Where our grave-mounds bulge and huddle
Our grandson will kneel and cuddle,
While in grateful prayer they mention
All our sainted names' ascension.
God of Hungarians, we swear unto Thee,
We swear unto Thee -
that slaves we shall no longer be!
(March 13, 1848)

TRANSLATION: ADAM MAKKAI

KISGYÖRGY ZOLTÁN

HÁROMSZÉKI MÁRCIUSI HARANGSZÓ

Az 1848-49-béli magyar szabadságharcnak méltó, de gyászos befejezése volt Háromszék önvédelmi harca. „*Mi nem megyünk, és nem harcolunk senki ellen, mi itt maradunk Háromszéken, de ha valaki átmerészkedni tenni a lábát a Feketeügyön, a határfolyón, az azt jelenti, hogy minket támad. Mi akkor sem támadunk, hanem védekezünk!*” Ezt jelentette az akkoriak értelmezésében az önvédelmi harcot.

Miféleképpen a szabadságharc, március 15. emlék, és elválaszthatatlan a harangok muzsikájától, szavától. Elválaszthatatlan Gábor Áron emléktől, aki székely templomok harangjaiból öntötte meg első ágyúit. S amikor Heydte császári kapitány, aki úgy tudta, hogy a székelység le van fegyverezve, Hídvégnél meghallotta az ágyúk hangját, felkiáltott: Honnan van ágyú a székelyeknek?! Csak a Székelyföldön több mint 300 harangot szedtek össze, több mint 300 harangot ajánlott fel a nép ágyúöntés céljaira Gábor Áronnak! Ebből a legtöbbit éppen Háromszék: 125-öt! Érthető: itt volt a legnagyobb, a legforróbb a lelkesedés. A mai ember el sem tudná képzelni, hogy nézhetek ki a falvak, amikor a harcolni képes férfiak harcba mentek s az otthon maradottak még 20-30 fiatal és idősebb férfit fel kellett hogy öltöztessenek nemzetőrnek – saját költségükön, fegyverrel is ellátták őket – azzal a céllal, hogy őrizzék-védjék az itthoni népet, asszonyokat, véneket, gyermekeket, ha jön az ellen, és ha gyújtogatni kész valaki a falvakat, mint ahogy Köpecet 1848 decemberében éppen Heydte felgyújtotta!

Vers is született Köpec felégetéséről abban az időben. Baróti Prázmári István írta és az *Erdővidéki vadvirágok* verses kötetében jelent meg Baróton 1905-ben, amelyhez Benedek Elek írt előszót:

„Heydte báró címeredbe belevésve legyen,
Nem tartád meg adott szavad a szegény Köpecen!”

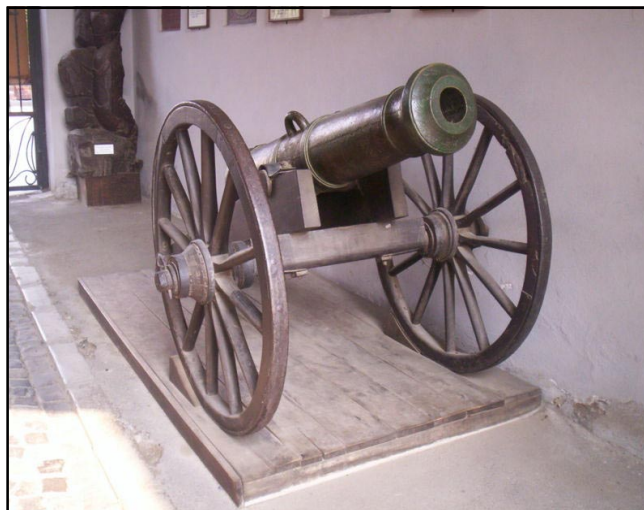
Nem. Sőt, több helyen egyszerre gyújtatta fel a falvakat, és 60 embert lemészároltatott, köztük védtelen asszonyokat és csecsemőket is. A falu többi lakói, télvíz idején, elbujdostak a közeli Szénégető erdőben. Pedig Köpec megadta a hadisarcot, amit az ellenfél parancsnoka kért tőle.

Dokumentumok beszélnek arról, hogy a város, Sepsiszentgyörgy elsőnek ajánlotta fel harangjait. Itt működött a mostani Olt utcában Kiss János harangöntő műhelye, itt készült az első két ágyú, amit a város fölötti magaslaton próbált ki Gábor Áron. „Ha az elsővel nem találom célba, a második elé én állok oda!” – mondta. Az Olt utcai házon és a megyeházon ma is emléktábla jelöli ezeknek az eseményeknek az emlékét. Se szeri, se száma ma azoknak az emlékkopjájának és emlékműveknek, melyek ezekre a gyászos és mégis magasztos eseményekre céloznak a ma embere számára. Sok az ilyen megszentelt emlékhely Háromszéken. A megyeszékhelyen, Sepsiszentgyörgyön 1874-ben építették meg a honvédelemnek nevezett

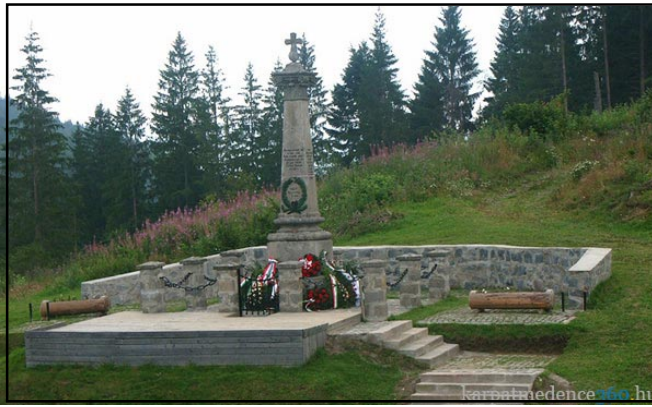
márvány obeliszket, melyet két oroszlán őriz. Itt zajlanak le a minden évi március 15-i megemlékezések, ide helyezi el a hálás utókor a kegyelet késő koszorúit.

Százhatvan esztendő pergett le a történelem rokkáján azóta. Háromszék népe készül a nagy ünnepre. Készülnek Erdővidéken, ahol a köpeci keresztútnál álló emléknél lesznek az ünnepi beszédek. Közeliében van az a tömegsír, ahová a december 8-i kányásmezői csata katonáit temették el. 1892-ben lécfalvi Gyárfás Győző Sepsiszentgyörgy királyi főmérnökének tervei alapján obeliszkkel jelölték meg Gábor Áron síremlékét az eresztevényi temetőben. Köveit Olaszhonból behívott kőművesek faragták. Ide kellett elhantolni, mert az ellenség el akarta kobozni a holttestet, attól félt, hogy a temetésből székely ribillió lesz. A temetőben álló kicsiny református templomban őriznek ma is egy harangot: *Gábor Áron harangja* a neve. Egy eresztevényi asszony mesélte el ennek történetét e sorok írójának. „*A temetéskor – mondta – nem mertek harangozni, hogy ne vegye észre az ellenség, hogy temetnek. Csak a harangocská monyával kondítottak egyet-kettőt rajta. Istenem-Istenem, nyomorú fejének még harangozni sem lehet! – búcsálódta az eresztevényi asszonyok.*”

Háromszék falvai ökörszekereken szállították a harangokat Szentgyörgyre, később az erdővidéki Bodvajra, majd a kézdivásárhelyi arsenálba. Akkor, a gyászos vég előtt, Gábor Áron halála előtt még a kökösiek sem gondoltak arra, hogy éppen a falu határában bontakozik ki az a csata, ahol életét veszti az ágyúöntő őrnagy. A kökösi unitárius eklézsia felajánlotta egy „szép szavú” harangját Gábor Áronnak. S hogy soha el ne feledjék annak szívhez szóló szép feliratát, azt örök emlékezetül, felvéstették a templomajtó homlokára: „*Venite audite verba vitae. Ec. Unit. Kökös. 1707.*” Ma emlékmű áll a kökösi híd mellett, ahol diákok, fiatalok, a lakosság helyezi el az emlékezés virágait. Ott kanyarog ma is, mint valaha, csendesen a Feketeügy, s mi pedig fennkölt lélekkel hallgatjuk gyermekajkáról Kányádi Sándor sorait: „*Lent a Feketeügy feketén csillogott, /békességes esti harangszót ringatott...*”

Gábor Áron ágyújának másolata Kézdivásárhelyen

Nyergestető

KÁNYÁDI SÁNDOR

A NYERGESTETŐN

Csikországban, hol az erdők
zöldebbek talán, mint máshol,
ahol ezüst hangú rigók
énekelnek a nagy fákon,
s hol a fenyők olyan mélyen
kapaszkodnak a vén földbe,
kitépní vihar sem tudja
másképpen, csak kettétörve,
van ott a sok nagy hegy között
egy szelíden, szépen hajló,
mint egy nyereg, kit viselne
mesebeli óriás ló.

Úgy is hívják: Nyergestető;
egyik kengyelvasa: Kászon,
a másik meg, az innenső,
itt csillogna Csíkkozmason.
Nemcsak szép, de híres hely is,
fönn a tetőn a nyeregben
ott zöldellnek a fenyőfák
egész Csíkban a legszebben,
ott eresztik legmélyebbre
gyökerüket a vén törzsek,
nem mozdulnak a viharban,
inkább szálig kettétörnek.

Évszázados az az erdő,
áll azóta rendületlen,
szabadságharcosok vére
lúktet lenn a gyökerekben,
mert temető ez az erdő,
és kopjafa minden szál fa,
itt esett el Gál Sándornak
száznál is több katonája.
Véres harc volt, a patak is
vértől áradt azon reggel.
Támadt a cár és a császár
hatalmas nagy hadsereggel.
De a védők nem rettentek

alig voltak, ha kétszáz -,
álltak, mint a fenyők, a harc
rettentő vad viharában.
Végül csellel, árulással
délre körülvették őket,
meg nem adta magát székely,
mint a szálfák, kettétörtek.
Elámult az ellenség is
ekkora bátorság láttán,
zászlót hajtva temette el
a hősokeket a hegy hátán.
Úgy haltak meg a székelyek,
mind egy szálig, olyan bátran,
mint az a görög háromszáz
Termopüle szorosában.
Nem tud rólok a nagyvilág,
hőstettükről nem beszélnek,
hírük nem őrzi legenda,
dicsőítő harci ének,
csak a sírjukon nőtt fenyők,
fönn a tetőn, a nyeregben,
s azért zöldell az az erdő
egész Csíkban a legszebben.

Kovács Géza: Szálguldás

ALBERT ERNŐ

“HÁROMSZÉKEN VOLT ÉLETE LEGBOLDOGABB NAPJA”

A szabadságharcosok 1849 márciusa végére, áprilisa elejére Erdélyt felszabadították a megszállóktól, a magyarországi katonák is május végére egészen az osztrák határig jutottak, azzal a lendülettel mehettek volna tovább, de nem tették, mert az 1849. április 14-i nyilatkozat szellemében független államként nem támadtak másik független államra.

A magyar szabadságharc győzedelmeskedett, de az orosz-osztrák összefogás veszélye továbbra is fenyegetett.

A magyar győzelmek láttán az ifjú császár, a 19 éves Ferenc József, május 21-én Varsóba sietett, ahol könyörgő, hívó szavakkal fordult I. Miklós orosz cárhoz segítségnyújtásért. Ott egyeztek meg abban, hogy a cár 200.000 katonával egy napon vonul át a Kárpátok szorosain, hágóin, csatlakoznak hozzájuk az osztrák katonák is, és egyszerre támadnak a magyar szabadságért harcoló katonákra. Kezdeti időpontnak június 17-ét jelölték meg. Ekkor az Északi-, Keleti-, Déli-Kárpátokban egymást követően szólaltak meg az orosz ágyúk, s majd nagy tömegben vonultak be a katonák.

A Székelyföldön a kökösi hídnál június 23-án került sor az első ütközetre, amelyet követően a háromszéki és csíki katonáknak vissza kellett vonulniuk egészen a Tusnádi-szorosig. Itt és a Nyerges-tetőn újból tábort ütöttek, július 2-ra már megerősített csapatokkal ismét Kökös közelében találhatták őket. Az orosz-osztrák katonák most még nagyobb erővel támadtak rájuk, a csatában Gábor Áron is életét vesztette, majd július 5-én Sepsiszentgyörgy határában folytatódta a harcok. Védekezés közben a városért sok katona áldozta életét, de végül is a túlerő győzedelmeskedett, a bevonuló katonák szabad rablásra kaptak engedélyt, így kegyetlenül fosztogattak, pusztították, amit találtak.

Újabb fordulat akkor következett a székely szabadságharcban, amikor Bem altábornagy július 13-án az oroszok betörésének hírére Csíkba érkezett. Újjászervezte a haderőt, és július 17-én már átvonult a Kászonok-völgyén, és 18-án Eresztevénynél tábort ütött. Időközben serege egyik részét Moldova felé irányította, 20-án visszafoglalta Sepsiszentgyörgyöt, hogy aztán 21-én maga is a serege után induljon Moldvába. Azzal a reménnyel sietett, hogy az ottani románokat seregébe hívja, együttesen támadnak az oroszokra, a Székelyföldön tartózkodók is kénytelenek lesznek visszatérni. Nem így történt. Július 25-én Bem már ájtott a határon, Bereckben találkozott Petőfi Sándorral, aki újabb híreket hozott az oroszok támadásairól, együtt érkeztek Sepsiszentgyörgyre, majd indultak Marosvásárhelyre. A segesvári csata következett, ahol Petőfi Sándor is hősi halált halt. Az orosz és osztrák csapatok

minden irányból előre törtek, augusztus 13-án a szabadságharcosok kénytelenek letenni a fegyvert, majd kevés idő után az orosz katonák hazatértek.

Az osztrák császár kérésére az orosz csapatok Háromszéken és Csíkban továbbra is maradtak. Itt tartózkodtak egészen november 10-ig, s ezalatt a lakosságnak kellett gondoskodnia élelmezésükről, elszállásolásukról, gyakran szállításaik lebonyolításáról. Hetente, naponta újabb és újabb követelményekkel álltak elé, kifogyott már minden élelemtartalék, az állatok jelentős része is elpusztult, egy-egy falu lakossága már azt fontolgatta, hogy teljes létszámmal elköltözik más vidékre.

Albert Ernő

Kevésbé ismerjük a szabadságharc azon részét, amikor az orosz csapatok már korábban is betörték Erdélybe. Az történt, hogy a háromszéki székelyek harci készségét és ellenállási sikereit látva a brassói szászok, hozzájuk csatlakozva a szebeniek is, és Şaguna püspök vezetésével az erdélyi románok, attól való félelmükben, hogy a székelyek megtámadják, és visszafoglalják a két nagyvárost, egyre többször kéri a Moldvában és Havaselvén tartózkodó orosz katonák vezérét, Lüders tábornokot, hogy vonuljon be Erdélybe, védje meg őket a székelyek esetleges támadásától. A sorozatos sürgetés hatására Lüders tábornok 1849. január 27-én kiadta a parancsot: az orosz katonák Erdélybe vonuljanak! Engelhardt tábornok január 31-én a Töröcsvári szoroson átlépte a magyar határt, katonáit Brassóba vezette, ahol a szászok február 1-jén már ünnepélyesen köszöntötték.

A csíki és háromszéki székelyek ugyanekkor Sepsiszentgyörgyön és Uzonban Bem tábornok hívására táborba gyűltek. Az történt, hogy az erdélyi hadsereg főparancsnokának kinevezett Bem tábornok rövid idő alatt átszervezte a hadsereget, gyors támadásokkal visszafoglalta Kolozsvárt, január 13-án már a székelyeket arra kérte, hogy Gál Sándor vezetésével siessenek segítségére, hogy Szebent s azután Brassót is visszafoglalják. E feladat teljesítésére indultak Barcaszentpéter irányába, de útközben orosz-osztrák-román katonák támadtak rájuk. A katonák döntő részének, Gábor Áron

ágyú mellett harcoló diák-tüzéreknek is ez az ütközet volt az első tűzpróbájuk. A mintegy 6 órán át tartó küzdelem után este az oroszok Brassó felé vonultak vissza, a székelyek pedig az Olt jobb oldalán, Aldoboly mellett álltak újabb csatornába, de mivel a csata tovább nem folytatódott, Aldobolyban és Illyefalván éjjeli szállást találtak. Gál Sándor február 5-én megírta hadijelentését, amelyben összefoglalta a lezajlott csata történetét, és közölte, hogy seregében 6-an meghaltak, 15-en megsebesültek, az ellenség 14 halottal és 17 sebesülten számolt. Az oroszok jelentésükben 150 székely halotról és sebesültről írtak.

A székely katonák eredeti tervüknek megfelelően útjukat tovább nem folytathatták, meg kellett erősíteni Sepsiszentgyörgy védelmét, de utána már 10-én elindulhattak, hogy 19-re Medgyesre érkezzenek, s ott Bem tábornok átvegye a katonákat, Gál Sándor pedig hazatérjen újabb sereg toborzásáért.

Kemény harcok következtek, különböző helyeken kellett helytállnia az erdélyi hadseregnek, egy-egy csatában számos katonának kellett feláldoznia életét, Bem tábornok is kezére megsebesült, de a kitartó, fegyelmezett, bátor sereg március 11-én visszafoglalta Nagyszebent, az orosz-osztrák csapatok menekültek, maga Puchner is a magyar határon túl keresett menedéket. Bem tábornokot ekkor léptették elő altábornaggyá.

A harcok tovább folytak, az erdélyi sereg Brassó irányába vonult előre, február 20-án innen is kiűzték az ellenséget. Czetz János így emlékezett a városba érkezésükre: „A bevonulást érhető izgalommal vártam, mert Édesanyám, akit kerek négy esztendeje nem láttam, Brassóban lakott. Bem ezt jól tudta, s a kemény katona lelki finomságának újabb tanújelét adta, amikor hozzám fordult: »Őn nagy segítségemre volt Erdély visszafoglalásában, méltányos tehát, hogy diadalmas csapatunk élén meneteljen Édesanyja előtt, aki Önt már négy éve várja«”.

E bevonulást követően Bem altábornagy Brassóban fogalmazta meg híres felszólítását, amelyet e szavakkal fejezett be: „Magyarok, szászok és oláhok, nyújtsatok egymásnak testvéreleg kezet, távoztassatok el minden nemzeti gyűlölködést, és boldogok lesztek”.

A háromszékiek megkülönböztetett tisztelettel és szeretettel ragaszkodtak hozzá. Küldöttség kereste fel Brassóban, s a köszöntés során arra kérték, látogasson el Sepsiszentgyörgyre, amit az altábornagy meg is ígért.

Március 25-én Kőkös határában éljenző, éneklő, zenélő tömeg várta a felszabadító vezért. Németh László, Háromszék kormánybiztosa fogadta. „Az egybesereglett székelység, nő, férfi, gyermek és öreg hosszú sorban, a fiatalság lóháton, nemzeti lobogókkal s dzsidákkal, s a szekerek tábora várt reája. Zene, ezer ajk éljenzése köszönté. A nemzetörtség őrnagya beszédet tartott hozzá; kocsiját virággal halmozták el, s örömkönyvekben ragyogó arcok áldása kísérte útján Sepsiszentgyörgyre, Háromszék fővárosába”. Ütközben Kőkösben, Szotyorban, Kilyénben, Szentgyörgyön meg a

megmaradt harangokat is megszólaltatták a megbecsült hadvezér tiszteletére.

A győztesnek, felszabadítónak kijáró nagybecsüléssel fogadták a szék házában is. Horváth Albert, a királybíró köszöntötte, szentgyörgyi lányok ragyogó szemekkel, tisztelgő szavakkal virágkoszorút adtak át. Kővári László a továbbiakban leírta az ünneplést:

„Háromszék hölgykoszorúja köszönté, vérpiros rózsát tűztek rendjelei mellé, jobb kezének uja kötélként hímzett nemzeti szalaggal cserélték fel, az egész asztalnál úrhölgyek szolgáltak fel neki, a legjobb kezek pótolták a jobb kéz hiányát... Bem, a mogorva öreg harcos melegségig nyájas lón, mindenki számára volt bókja, s az egészsztl azzal vált el, hogy a székelyt, melyet hősiességéért eddig becsült, ma szeretni tanulta, s hogy e vala életének legszebb napja”.

A székelyek a kiváló, rendíthetetlen vezért, az őszinte, küzdeni tudó, igazságot kereső, minden nép szabadságát akaró embert tisztelték benne. Lengyel volt, magyarul néhány szót tanult meg az állandó harcok idején, németül is hibásan ejtette a szavakat, hangokat, de katonái megértették, megérezték, a lakosság is, hogy igaz és tehetséges hadvezér állt a szabadságharc élére, aki a nemzetet segíti törekvéseiben. E megbecsülés legnagyobb bizonyítéka, hogy APÓnak, BEM APÓnak nevezték, ami a legnagyobb kitüntetés jelentette.

Sepsiszentgyörgyön ekkor mindössze egy órát töltött, újabb háborús feladatok elvégzésére indult, július 20-án felszabadította a várost az orosz megszállóktól, 25-én Petőfi Sándorral együtt látogatták meg a katonákat, majd indultak Marosvásárhelyre.

A tisztelő és hálás utókor utcát nevezett el róla, emlékének örökre megőrzi, szobor állítását is előkészítik. Petőfi Sándorról nem engedték még ma sem elnevezni a kijelölt utcát, ugyanakkor olyanok kaphattak főutcanévet Szentgyörgyön, akiknek semmi közük nem volt a városhoz.

KÁNYÁDI SÁNDOR

A KÖKÖSI HÍDON

Lassított a vonat a kökös hídon.
Jődögélt mögöttünk szaporán az alkony,
poros köpönyegét félvállra hajtva
föl is kapaszkodott a hátsó kocsira.

Lenn a Feketeügy feketén csillogott,
békességes esti harangszót ringatott.
Szívem köré apró, fényes tüzek gyúltak:
kerestem a parton, kerestem a múltat.

Béhunytam a szemem, hátha úgy meglátnám
Gábor Áron mestert szürke paripáján.
Prázmár felől szörnyű por és füst kavargott,
s dörögtek a hídfőn a székely harangok.

(1955)

SZEKERES ATTILA

ANNYIAN, MINT AZ OROSZOK...¹

Az előadó, aki levéltári kutatásaira alapozva a témát már könyvben is megjelentette, most sűrítette a történetet, végigvezetve hallgatóságát az oroszok székelyföldi jelenlétének történetén, követve Bem tábornok erdélyi hadmozdulatait is. Megtudhattuk, honnan származik az annyian (vagy sokan), mint az oroszok mondás is, hiszen Ferenc József osztrák császár és I. Miklós orosz cár varsói „kézcsókos találkozásán” előbbi könyörgésére utóbbi kétszázezer orosz katonát küldött a magyar területekre, minekutána a szabadságharcosok már kiűzték az osztrákokat. Az oroszok nem vonultak ki a szabadságharc leverése után, hanem még november 10-ig itt állomásoztak Háromszéken és Csíkban. Érdekesség, hogy a Szotyor mellett tanyát vert orosz csapatnak a környékbelieknek napi 1200 kenyeret és kétnaponta negyven veder pálinkát kellett biztosítaniuk.

Megismerhettük a Gál Sándor vezette háromszéki és csíki ifjú önkéntesekből álló honvédek útját is. Első csatájukat február 5-én vívták Aldobolynál. Erről a parancsnok jelentésében úgy számolt be, hogy hat halottjuk és tizenöt sebesültjük volt, ám a nagyzó orosz jelentés

már százötven halotról és sebesültről beszél, akiket tíz szekérral szállítottak el. Az előadás időpontjához igazítva, pontosan 160 évvel azelőtt a csapat Szeretfalvára ért, ekkor már Bem vezetésével, s másnap az Urban ezredes irányította román határőrezred ellen indult, és győzedelmeskedett.

Albert Ernő kitért arra is, hogy az erdélyi seregek fővezérét, Bem tábornokot a székelyek a brassói bevonulása után meghívták Háromszékre, s a kökösi hídnál, majd a mostani Gábor Áron Teremben elmondta: eddig tisztelte a székelyeket, a mai naptól meg is szerette őket, s élete legboldogabb napját töltötte Sepsiszentgyörgyön.

¹Megjelent a Háromszék c. napilapban

SEPSISZENTGYÖRGYÖN

2009 februárjában a Bod Péter Megyei Könyvtár rendezésében az 1848–1849-es forradalomra és szabadságharcra emlékeztek, annak 160. évfordulóján. Az előadások után, március 14-én a hallgatóságot kirándulásra viszik, amikor a szabadságharcos emlékeket, csaták színhelyét látogatják meg.

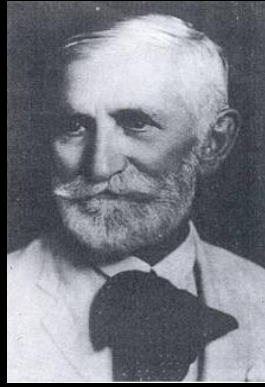
A felújított bodvaji vaskőbánya és öskohó, ahol Gábor Áron első ágyúit öntötte.

.. fő, hogy dolgozzanak”

**BENEDEK ELEK
EMLÉKÉV**

**BOLOND JANKÓ
(NÉPMESE)**

Volt egyszer egy szegény ember, s annak egy fia, Jankó volt neve. Az ám, Jankó! Bolond Jankónak hívták a faluban, mert afféle félkegyelmű, kolontos legény volt ő. De már akárminek hívták, a bíró mégis szolgának fogadta Jankót, s két ökröt adott a kezére. Ahogy szolgálatba állott Jankó, a bíró első este azt parancsolta, hogy hajtsa ki az ökröket a rétre, ne pusztítsák otthon a szénát.

Na, kiment Jankó az ökrökkel, egy dombon megtelepedett, acélt, kovát szedett elő, tüzet gyújtott, s annak a világánál elkezdett kártyázni egymagában.

- Makkot ide, Jankó! Filkót reá, Jankó! Ez a tied, Jankó!
- mondogatta magában a félkegyelmű, s észre se vette, hogy előtte áll az ördög...

- Adj' Isten! - köszönt az ördög.

- Adj' Isten! - fogadta Jankó, csak úgy foghegyről.

Szabad-e, nem-e, nem kérdezte az ördög, csak letelepedett a tűz mellé, s mondta Jankónak:

- Oszad, öcsém, hadd kártyázzom én is.

- Van-e pénzed?

- Van egy poltúrám. Elég-e?

- No, annyi nekem is van.

Azzal osztott az ördögnek, s addig játszottak, hogy Jankó elnyerte a poltúrát az ördögtől.

- Ide a poltúrát, komám!

- Holnapután, kiskedden! - mondta az ördög, s uccu! felugrott; szaladt, mintha a szemét szedték volna ki.

De Jankó sem vette tréfára a dolgot, utána az ördögnek. Ez meg egyenest a faluba szaladott, s ott egy utca sarkán úgy eltűnt Jankó elől, mintha a föld nyelte volna el.

- Hiszen majd megtalállak én! - kiabált Jankó, s abban a pillanatban elejibe lépett valaki. Azt hitte a sötétben, hogy az ördög, s úgy fejbe vágta a füttykösével, hogy egyet nagyot kiáltott, s ledöndült a földre. Haj, édes Jézusom! Nem az ördög volt az, hanem a bíró: a Jankó gazdája.

Feltápaszkodik nagy nehezen a bíró, megfogja Jankót, s lármáz éktelenül:

- No, te ilyen-olyan bolondja! Hát te a tulajdon gazdádát agyon akarod ütni? Indulj előttem a faluházára!

Bemennek a faluházára, a bíró fölveri az esküdteket, s

ott mindjárt ítéletet tesznek: zárják be Jankót abba az elátkozott házba, amelyikben az ördögök tanyáznak, hadd pusztítsák el ezt a félkegyelműt.

Hiszen nem bánta Jankó, hadd zárják az ördögök házába. Nem félt ő az ördögöktől, sőt inkább örült, hogy találkozik azzal az ördöggel, amelyiktől elnyerte a poltúrát. No meg, hogy el ne felejtsem, s ti is jól megjegyeztétek: volt Jankónak egy sutzsákja, annak csak ki kellett nyitni a száját: száz ördögöt is bele tudott abba bújtatni Jankó. Bement Jankó a házba, rázárták az ajtót, ő meg egyszeriben tüzet gyújtott, leült az asztal mellé, előszedte a kártyáját, s ütögette a kártyaleveleket:

- Filkót rá, Jankó! Disznót, Jankó! Jól van, Jankó! Te nyertél, Jankó!

Amint így kártyázgatna magában, hallja, hogy dörömböl valaki az ajtón.

- Na, bizonyosan az ördög - gondolja Jankó. Kiáltott: künn tágas, benn szoros!

Abban a pillanatban megnyílt az ajtó, s hát nem az ördög, hanem egy obsitos katona lépett be.

- Adj' isten, barátom! Adsz-e szállást egy szegény obsitos katonának?

- Én jó szívvvel - mondta Jankó -, hanem tudod-e, hogy ebben a házban ördögök tanyáznak?

- Már én nem bánom, egy életem, egy halálom, itt maradok, mert odakint cudar idő van.

Azzal leült az obsitos is az asztal mellé, s elkezdettek kártyázni ketten. Ütik, ütögetik a kártyaleveleket, de egyszerre csak leszakadt a tűz, alig pislákkolt, nem látták a kártyát.

- Várj, komám - mondta Jankó -, fölnézek a padlásra, ott talán lesz forgács, hadd elevenítem fel a tüzet.

Fölmegy a padlásra, ott csakugyan volt is forgács elegendő, lehoz egy jó öllel, ráhányja a tűzre, s az megint lobogott, pattogott vígan. De egy fertályóra sem telt belé, megint leszakadt a tűz: ellangalt a forgács.

- No, most én megyek forgácsért - mondta az obsitos.

Föl is ment a padlásra, de a másik minutumban már repült is le onnét, hogy majd megszakadt a nyaka. S hát, uramteremtőm, elsötétedik a szoba, de úgy, hogy a sötétségre fejszét lehetett volna akasztani, s becsődülnek az ördögök nagy lármával, zimóréval, zakatolással. Aztán csak felkapták Jankót, mint egy labdát, s úgy dobálták egymásnak. Azt hitte Jankó, hogy mindjárt kiszalad a lelke. De bezzeg nem tetszett Jankónak ez a tréfa, egyszerre csak talpra ugrott, előrántotta a sutzsákot, nagyot rikkantott egyet: bújj bele! - s hát az ördögök szép sorjába mind besétáltak a sutzsák száján. Csak egy ördög maradt kívül: az, akitől Jankó a poltúrát elnyerte. Beköti Jankó nagy hirtelen a zsák száját, a kívül maradt ördögöt pedig amúgy magyar módra megragadja, a füttykössel istenesen ódalba kenegeti, s mondja neki:

- Megadod-e a poltúrát, komám?

- Jaj, csak ne üss, megadom - könyörgött az ördög. - Nálam nincs pénz, de van a pokolban elég, jere velem, ott

megadom kamatostul.

- Hát gyerünk!

Azzal fölkapott az ördög nyakára, jól ódalba sarkantyúzta, s elvágtattak a pokolba, sebes szélnél sebesebben. Megérkeznek a pokolba, ott leszáll az ördögről, az meg csak ment előre, teméntelen sok szobán keresztül, aztán le a pincébe. Na, ott szemé-szája elállott Jankónak a csudálkozástól. Volt ott annyi kád, hogy a szem nem győzte belepni, s mind színültig tele volt arannyal, ezüsttel.

- Mi kell: arany-e, ezüst-e? - kérdezte az ördög. - Vihetsz annyit, amennyit elbírsz.

- Nem kell nekem sem arany, sem ezüst - mondotta Jankó -, csak add meg a poltúrám.

Hiszen azt ugyancsak jól tette Jankó, hogy sem aranyba, sem ezüstbe nem markolt bele, mert abban a pillanatos pillanatban lángot vetett volna arany, ezüst, s soha meg nem látja Jankó Isten áldott napját; még a hetvenhetedik porcikája is porrá égett volna. Az ördögnek azonban mindenféle pénze volt, csak éppen poltúrája nem. No, ha nem volt, be is bújtatta Jankó ezt is a sutzsákba, s indult haza a falujába. Ott, ahogy hazaért, segítségül hívott tizenkét kovácslegényt s addig verette a sutzsákot, hogy csak úgy porzott már az ördögök porától. Akkor a sutzsák száját kioldotta, az ördögök porát szélnek eresztette. Azt mondják, ebből a porból lett a vörös hangya, azért olyan fájdalmas a csípése. No, akár így, akár úgy, elég az, hogy Jankó elpusztította az ördögöket, s bezzeg lett nagy becsülete a faluban! Mindjárt összegyűlt a falu népe, s azt határozták egy akarattal, hogy ajándékozzanak Jankónak egy borjas tehenet, mert igazán megérdemelne kettőt is, de ha nincs, elégedjék meg eggyel. Jól van, Jankó egy szóval sem mondta, hogy neki nem kell a tehen, de merthogy nem volt istállója, ahová bekösse, s ha az lett volna, akkor meg mit ad enni? - ő bizony elindította a tehenet a vásárra. Megy, mendegél a tehen, utána meg Jankó, s amint egy erdön haladnának keresztül, egyszerre csak egy nagy kőrisfa elkezd hajlongani, nyikorogni, csikorogni. Jankó azt hitte, hogy a kőrisfa meg akarja venni a tehenet. Szóba állott a fával.

- Meg akarod venni? Jól van, én neked adom, ha becsületes árát adod.

Fújt a szél cudarul, s a kőrisfa csak hajlongott, csikorgott, nyikorgott.

- Száz forint az ára. Nincs most pénzed? Nem baj, majd holnap eljövök a pénzért.

Azzal a tehenet a fához kötötte, s szépen hazaballagott. Másnap megy vissza az erdőbe, egyenest a fához, s hát a tehennek csak a csontja: megették a farkasok.

Hej, megharagszik Jankó, szedtevetézik, hogy így meg úgy, ő nem bánja, a tehen nem az ő kára, vigyázott volna rá a fa, ha megvette; ha nem vigyázott, az ő baja: fizessen!

A kőrisfa, merthogy a szél nem fújt akkor, sem nem hajlongott, sem nem csikorgott-nyikorgott. Hiszen Jankónak se kellett több, szörnyű haragjában kivágta a fát tövéből.

De bizony ha kivágta, meg sem is bánta, mert a fa odvából csak úgy duvadott, ömlött ki az arany meg az ezüst. Hazaszaladt, szekeret fogadott, s úgy bírta elvinni a tenger pénzt. Hej, uram, volt odahaza öröm! A szegény ember majd kibújt a bőréből szertelen nagy örömeiben, de bezzeg Jankó sem búsult, most már nagyobb gazda lesz még a bírónál is. Hanem szerették volna tudni, hogy hány véka lehet a pénzüik. Azám, nem volt vékájuk, amivel megmérjék.

- Eredj, fiam - mondta az apja -, hozz egy vékát a bírótól! Szalad Jankó a bíróhoz.

- Bíró uram, adjon egy vékát!

- Hát az minek, te?

- Pénzt mérünk.

- Bolond libból, bolond szél fúj - mondta a bíró.

- Jó, jó, csak adjon egy vékát!

Hát a bíró adott neki egy vékát, de fúrta az oldalát a kandiság, s amint beesteledett, odament a Jankóék ablakára, s úgy leskelődött. Föltette magában, hogy ha csakugyan pénzt mérnek, majd elveszi azt tőlük. No, ha nem akart hinni Jankónak, most elhihet, mert még mindig mérték a pénzt. Történetesen Jankó az ablak felé pillant, látja, hogy valaki leskelődik, kapja a fütykösét, kifordul az ajtón, s úgy találja fejbe vágni a bírót, hogy az éppen csak egyet kiáltott, s azzal: volt bíró, nincs bíró. Hej, megijed Jankó! Most már mit csináljon? Agyonütötte a bírót! Most őt felakasztják, fel bizonyosan. Gondol ide, gondol oda, hátára veszi a bírót, beviszi a szomszéd kertjébe, beállítja a hagymaágyásba, egy hagymaszárat a kezébe nyom, mintha ki akarná húzni, s azzal szép csöndesen visszament a házba.

Jó ki reggel a szomszédasszony a kertbe, látja, hogy valaki dézsmálja az ő hagymáját, kap egy botot, odaszalad, s úgy fejbe kólintja, hogy orra bucskázott. Az ám, de úgy orra bucskázott, hogy fel sem kelt többet. Nézi az asszony, hogy ki az - s hát a bíró. Még jobban megnézi, költi, költögeti, s hát még nem is szuszog.

- Jaj, jaj, Szűz Mária, Szent József! - jajgatott az asszony. - Agyonütöttem a bírót, jaj, jaj! De ki is hitte volna, hogy hagymát lopjon ökelme, jajajaj!

Aközben kijött Jankó is, a kerítéshez somfordált, s kérdezte az asszonyt:

- Hát kend mért sír olyan keservesen, nénémasszony?

- Jaj, lelkem, öcsémuram, nézzen ide! Hagymalopni jött a bíró, s én agyonütöttem, jajajaj!

- Azért ugyan egyet se jajgasson kend - mondotta Jankó. - Egyet mondok, s kettő lesz belőle: adja nekem a leányát, s én igazítok a kend dolgán.

Bezzeg hogy ígért az asszony Jankónak fűt-fát, mindent; Jankó pedig ismét hátára kapta a bírót, vitte a másik szomszéd telkére. Az a másik szomszéd mészáros volt. Besompolyog Jankó az ólba, ott egy disznót leszúr, s a bírót a disznó hátára ülteti, aztán nagy hirtelen elsomfordált!

Alig ment el, ki jó a mészáros a házából, megy az ólba, s hát látja, hogy valaki ül a disznón, éppen mintha le akarná szúrni. Nosza, szalad a mészáros a bárdjáért, s úgy fejbe vágja a bírót, hogy egyszeriben lefordult a disznó hátáról.

(folytatás a 22. oldalon)

M. SZABÓ IMRE

**A SOKFÉLESEG LABORATÓRIUMA, AVAGY A
MULTIKULTURALIZMUS ÉVSZÁZADAI A
BÁCSKÁBAN ÉS A BÁNSÁGBAN
BECSEY ZSOLT EURÓPAI KÉPVISELŐ (EPP-ED,
FIDESZ) KIÁLLÍTÁSA AZ EURÓPAI PARLAMENTBEN,
BRÜSSZEL, 2008. MÁJUS 26-30.**

Meghívásnak tettem eleget.

Brüsszelbe egy kisebbségi-nemzetiségi kiállítás megnyitó ünnepségére invitáltak. Sokkal többet nem tudtam tartalmáról. Csupán röviddel indulásom előtt ismeretem meg igazi üzenetét.

Mint a Magyarverés Délvidéken c. filmsorozat- amit angol feliratozással bemutattam az Európai Parlamentben is, s több más kisebbségi témával foglalkozó mű - alkotója s mint az Október 23. Bizottság Alapítvány kurátora egyaránt nagy érdeklődéssel vártam a kiállítás megnyitóját.

Sajnos, akárcsak filmem bemutatójakor most is letépték az eseményt hirdető plakátokat, és bizony tartani lehetett attól, hogy visszavonadják bizonyos országok diplomatái-ügynökei az engedélyt.

Ám erre, szerencsére, mégsem kerülhetett sor.

Az Európai Parlament, Spinelli székházának talán egyik legforgalmasabb, fölszíni térségében olyan kiállítást nyitottak meg május 26-án, hétfőn délután, amely példátlan: a kisebbségek helyzetéről, történelmi kialakulásának remek dokumentumokkal illusztrált- a Szegedi Móra Ferenc Múzeum munkáját dicséri- történelmi áttekintésre invitálja az arra járó európai képviselőket. Mellesleg a legfogékonyabb pillanatokban is meg-megálltak, még a megnyitó előtt : a tárlatot ugyanis az étteremhez vezető folyosón helyezték el... Óriási érdeklődés övezte, nagyon sokan rendkívüli figyelemmel olvasták a táblákon a kiválóan szerkesztett szöveget, nézgettek a térség történelmi viharairól sokat eláruló, megrendítő illusztrációkat. Természetesen *angol nyelvű* s ez nagy érdem, hiszen így eljut a világ, legalábbis Európa számos politikusához a fontos üzenet, amely a Csongrád Megyei Közgyűlés elnöke, *Magyar Anna* elnök és *Dr. Zakar Péter* alelnök anyagi- illetve tudományos támogatottságával kerülhetett az Európai Unió központjába.

Tehát a Kárpát-medence dél-keleti őshonos nemzeti és etnikai kisebbségeinek az Európai Unióban kevéssé vagy rosszul ismert létével, történelmével szándékozik megismertetni a nyugat-európai közönséget Becsey Zsolt *néppárti (Fidesz)* európai képviselő.

A dél-alföldi kötődésű magyar néppárti euroképviselő ezzel a maga nemében úttörő vállalkozásával hiánypótló ismeretterjesztés mellett a kérdésre is keresi a választ: *Iesz-e végre uniós fellépés azoknak az őshonos nemzeti és etnikai kisebbségeknek a védelmére, amelyek a török hódoltság óta lakták és lakják a Kárpát-medence dél-keleti részét.*

Becsey Zsolt

E nemzeti közösségeket, mint a sokszínűség hordozóit *meg kívánja-e tartani az Európai Unió, vagy utat enged-e e térségben a nemzetállami felfogásból eredő homogenizáló törekvéseknek?* E kérdést is fölveti Becsey Zsolt brüsszeli kiállítása, amely egyúttal adósságokat is megpróbál részben törleszteni, egyebek között elégtételt sürgetve az uniós közönség előtt a titoista partizánok *Délvidéken lemészárolt áldozatainak és utódainak.*

A megnyitón elsőként *Habsburg Ottó* levelét olvasták fel:

„Tisztelt Hölgyeim és Uraim !

Örömmel teszek eleget Becsey Zsolt kiállítása megnyitására érkezett felkérésnek.

Hogyan jöhetett létre egy sokszínű régió a Kárpát-medence dél-keleti szegletében? Ez a kiállítás alapvető kérdése, melyre a régió történelmének felidézésével és statisztikákkal próbál meg választ adni.

Örömmel vettem azt a meglátást, hogy a török kiűzése után a Habsburg birodalom egységes fejlettségű, a kohézió felé haladó nagyrégiót kívánt szervezni, ezért nem engedte a dél-keleti részét néptelenül hagyni, hanem minél gyorsabban szándékozta dolgos népekkel betelepíteni e kies vidéket. Az is valós és kedvező feltételezés volt, hogy ebben ugyanúgy nyugati mint keleti népek betelepítése történt, és benne egyetlen betelepülő nép sem kapott dominanciát, még ha a magyarok állami fennhatósága és közigazgatása is került előtérbe. Ezért e területet ekkor dolgos nemzeti közösségek és nem kisebbségek népesítették be, és ez a helyzet nem is borult fel a későbbiekben sem. Csak később, *a nemzetállamok erőszakos kialakításnak kísérlete után – a Versailles-i*

békerendszer révén - került be a köztudatba a kisebbségek kifejezés, mely valójában őshonos kultúrákat és közösségeket takar, és megpróbálta a Habsburg birodalomban ismeretlen ún. többségi nemzet fogalmát bevezetni. Fontos, hogy ezek a nemzeti és etnikai csoportok, melyek a nagy integrációk felbontása után váltak kisebbségekké anélkül, hogy elhagyták volna lakóhelyüket, kiemelt figyelmet kapjanak az Európai Unió és más, páneurópai szervezetek dokumentumaiban és intézményeiben, és ne csak az ún. modern kisebbségek: pl. bevándoroltak.

Becsey Zsolt kiállítása visszafordítja a figyelmet a nemzeti és etnikai kisebbségekre, amelyeknek léte erős realitás, ráadásul nem is új, hanem régóta meghatározó realitás Európa történelmében és társadalmában. Mégis, ezeknek a közösségeknek a létét, mint kétségtelen realitást ma is gyakran tagadják vagy kisebbitik - más nyelven beszélő nemzetállami polgárnak minősítve -, vagy elhallgatják. Oka ennek ma is államrezon, vagy ideológiák és őket szolgáló elméletek, vagy érdekek, indulatok és érzelmek, köztük a félelem. Nincs etnikailag homogén ország és nép Európában, erről gazdag történelmünk gondoskodott. Alig van olyan nép és ország ma Európában, amelyik meg nem tapasztalta volna a 19. és a 20. században, hogy ezek a nemzeti és etnikai kisebbségek háborúk, annexiók, vereségek és győzelmek, békeszerződések, menekülések révén keletkeztek és gyakran deportálásokkal, néhányszor tömegmészárlásokkal, de sokszor gyorsított asszimilációval próbálták őket eltüntetni. Különösen igaz ez az Unióhoz 2004-ben és azóta csatlakozott közép-és kelet-európai tagállamokra. Sokszor tehát máig nem feldolgozott és a többségi etnikum által el nem ismert konfliktusok, traumák akadályozzák, hogy jelentőségükhöz méltóan legyen szó a mai európai közéletben a nemzeti és etnikai kisebbségekről, múltjukról, és gyakran fenyegetett jelenükről, jövőjükéről.

Ugyanakkor létezhetnek konfliktusok nélkül is nemzeti és etnikai kisebbségek, közösségek. Van rá mai, és van rá történelmi példa Európában, hogy gazdasági és társadalmi prosperitás közepette és jogállamban a nemzeti és etnikai kisebbségek nem konfliktusok forrásai, hanem ellenkezőleg: a kohézió, a gazdagság elemei. Nézzünk a mai Európa skandináv oldalára, vagy tekintsünk az Osztrák-Magyar Monarchia e kiállításon is látható térképeire, és ezek kiemelkedő gazdasági és társadalmi fejlődésre.

Mikor tekinthetünk így majd az egész Európai Unióra?

Becsey Zsolttal *idestova húsz éve találkoztam először*, amikor mint fiatal magyar diplomata, Budapesten volt a kísérem. Azt mondja, tartós és kedves emléke az a budapesti találkozás. Találkoztunk akkor is, amikor öt éve részt vettem az Európai Parlament akkori magyar megfigyelőinek felkészítésében. Azóta Becsey Zsoltot a magyarok beválasztották az Európai Parlamentbe. Szűkebb pátriájához, a Pannon Alföld dél-keleti részéhez különösen

kötődő néppárti politikusként megtapasztalhatta egyebek között a vajdasági nemzeti feszültségek idején, mennyire és milyen gyakran hiányzik a történelmi ismeret az Európai Parlamentben, amikor nemzeti és etnikai közösségek megmaradásával kapcsolatban kell vagy kellene dönteni. Becsey Zsolt ezt az egyéni tapasztalatát közkinccsé akarta tenni. Kiállítása hasznos és hiányzó információkkal igyekszik hozzásegíteni képviselőtársait, valamint a brüsszeli nemzetközi közönséget Európánk egyik meghatározó jelentőségű sajátosságának, az etnikai és vallási sokszínűségének a jobb ismeretéhez. „- fogalmazott Habsburg Ottó.

Ezt követően Dr. Becsey Zsolt mondta el megnyitó beszédét, amelyet teljes terjedelmében idézek.

„Hölgyeim és Uraim!

Köszönöm, hogy elfogadták a meghívásomat e kiállítás megnyitására. Ez a kiállítás több okból is sajátos.

Egyrészt azért, mert nem kész anyagból dolgozik, hanem erre az alkalomra állt össze vezetéssel egy történészekből és műzeumi szakemberekből álló csapat. Szeretnénk egy kifejezetten a mai Európának címzett anyaggal bemutatni, hogy miben vagyunk egyszerre egyformák és különbözőek, és hogy miért kell ismernünk történelmünket és megőrizni emlékeit.

Sajátos e kiállítás azért is, mert egy térség életének etnikai fejlődését vezeti végig az elmúlt századokon úgy, hogy megmutatja, miként lett egy meglehetősen homogén területből, a 15. század körüli magyar állam dél-keleti részéből a török hódítás eredményeképpen egy elhagyatott táj, majd az iszlám kiverése után sokarcú terület, népek sajátos keverékkel. Ezért is vezetjük végig a kiállításon a térség domináns államának, Magyarország történelmének a tárgyunk szempontjából lényeges elemeit, mert ez magyarázza meg a szűken vett terület sajátos etnikai változásainak okait. Hiszen ez a ránézésre kietlen alföldi terület volt az, amelyik a nyugati kereszténység egyetlen török által megszállt része volt, és ahol a reformáció és az ellenreformáció a törökök elleni küzdelemmel párhuzamosan bontakozott ki.

Ez az a terület-ahol születtem- mely nyugati és északi irányból érkező benépesülők mellett fogadott keleti keresztény népeket is, így románokat és a török elől menekülő szerbeket. A sokszínűség záloga a Habsburg birodalom vallási és nyelvi toleranciája volt. A régióban honolt politikai türelem nyilvánult meg például abban, hogy a török időkben is folyamatosan magyar uralom alatt maradt Erdélyben a nyugati vallásháborúkkal egy időben vallási tolerancia-rendelkezések léptek életbe. Igaz, ez akkor csak részlegesen terjedt ki a keleti eredetű románokra. Ezt a hiányt a török kiűzése után pótoltuk.

A másik nagy üzenet a történelmileg korai tolerancia és különbözőség megtartása mellett a korai társadalmi és gazdasági integráció volt. Ma, amikor hatalmas anyagi és politikai erőket fordítunk arra, hogy az Európai Unió a gazdasági integrációból kiindulva és azt mélyítve haladjon a kül- és biztonságpolitika közös nevezői felé, talán érdemes megnézni, hogy milyen hatalmas fejlődés tudott kibontakozni az Osztrák-Magyar Monarchia időszaka alatt. Egy egységes

rendszereken és standardokon alapuló belső piac kialakítása révén ezen a területen Európa egyik legjelentősebb fejlődése indult el, a kohézió is nagyszerűen haladt a nyugati országrészek felé, elég csak a balkáni viszonylatban kiemelkedő 19. század végi vasúti térképre nézni. Sajnos ezt az úttörő európai lendületet akasztotta meg az első világháború vége, amikor a tényektől és történelmi előzményektől is elvonatkoztatva születtek olyan, önmagukat nemzetállamnak deklaráló országok a Kárpát-medencébe nyúlóan is, amelyek nem voltak etnikailag homogén nemzetállamok. Például „többszoros” régiós területeket is magukba foglaltak, és ennek elfedése céljából és következtében láthattunk romboló hatású fellépéseket: a közös standardok helyett a befelé forduló nemzeti standardok létrehozását, vasutak, hidak és beszállítói kapcsolatok rombolást, vagy a közös elszámolási és pénzügyi rendszerek szétverését.

Közös és szép vonása a bácskai-bánáti és alföldi régió fejlődésében a politikai összefogás képessége. Közösen harcoltunk a keleti veszedelmek ellen. E harcok közül kiemelendő a nándorfehérvári diadal, ahol a havasalföldi származású magyar fővezér, Hunyadi János, a magyar Seregek mellett a szerbek katonai erejét is fel tudta használni a török veszedelem ellen. De ilyen volt az 1848-49-es magyar szabadságharc elején is a közös liberális célok, az egyéni szabadságjogok együttes támogatása, amit jól jelez, hogy több vezénylő tábornok e térségből származó, nem magyar származású polgár volt. Ők - mint például a magyar szabadságért meghalt szerb Damjanich János -, ugyanúgy hőseink, mint a korzikai Napóleon a franciáknak.

Ugyanakkor a kollektív autonóm jogok magyar részről való biztosításának elmaradása Bécs számára egy ideig lehetőséget adott a térség népeinek konfliktusaira - románok, szerbek, magyarok fordultak egymás ellen. Ezt csak később tudtuk feloldani. De említhetném a közös politikai összefogás legszebb kortárs példájaként, hogy Temesváron 1989 decemberében egy magyar református lelkész a román diktatórikus hatalom erőszakos fellépése elleni kiállása indította el - román, német, magyar és több más helyi nép képviselőinek összefogásával - azt a forradalmat, amely Bukarestben is győzelemhez vezetett. Külön öröm, hogy a változást elindító, az emberi jogokért és demokráciáért harcoló lelkész - jó ideje püspök - ma az Európai Parlament közvetlenül egyéni képviselőként megválasztott tagja.

A negyedik nagy sajátosság az, hogy a történelem által létrehozott multikulturális közeg a bánáti-bácskai térségben hogyan indult el 1920 után az etnikai homogenizáció irányába. Ezt természetesen segítették a politikai célok is, hiszen a nemzetállamokká nyilvánítást és a revízióval szembeni félelmet alá kellett minden oldalról támasztani a történelem és népszámlálások sajátos igazolásával, valamint az asszimilációval. Ehhez adott táptalajt a modern kor sokszor demokratikusan elfogadott vagy netán ösztönzött kitelepítési politikája, mely nem ért véget a diktatúrák bukásával. Elég,

ha csak a többi nemzetiség kárára történt román vagy szerb betelepítésekre - igen: szervezett kolonizációkra - gondolunk, vagy a háborúk alatti kitelepítésekre és vérfürdőkre.

Azt sem feledhetjük, hogy békeidőben történtek kieresztelt lakosságcsere- pl. a szlovákság esetében ez volt a távozás fő oka Magyarországról-, amint békeidőben történtek tömeges és a mai napig el nem ismert tömegmészárlások, pl. a Vajdaságban, és működtek ugyanott őshonos németeket - svábokat - bezáró koncentrációs táborok a II. világháború után is.

Ezek a főleg magyarokat sújtó atrocitások nem kíméltek tehát németeket és zsidókat sem. A történelmileg szerves nemzeti és etnikai fejlődést erőszakosan megbontó beavatkozások között emlékeznünk kell a világháborús hadiesemények idején rabszolgának a Szovjetunióba elhurcolt tízezrekről. A bánáti németeknek két reprodukív korú generációját iktatták ki így. Amint beszélnünk kell a II. világháborút követő Potsdam-i megállapodásra hivatkozó elűldözésekről is. És emlékeznünk kell arra is, hogy Dél-Erdélyből a Ceausescu-éra idején fejkvóták révén történő kivásárlással tűntek el őshonos szász közösségek. Aki pedig megmaradt közülük, az meg a demokratikus fordulat után távozott jórészt, a szász exodus keretében.

Mivel ezek beismerése a demokratikus fordulat után sem történt meg, vagyis kollektív etnikai alapon való bűnössé nyilvánítást nem törölték el, ezért tovább folytatódhat az etnikai és nemzeti homogenizáció e sokáig példamutatóan multikulturális és multietnikus nagy történelmi régióban. Látjuk ezt az oktatási gondoktól kezdve az egyoldalú templom- és kolostorépítések romániai példáján, látjuk a koszovói menekültek tendenciózus Vajdaságba történő betelepítésén keresztül a kisebbségek magyarországi képviselőinek hiányáig. A többségi nemzetek homogenizációs törekvései napjainkban is, számolják föl ezt az Európában egyedi multikulturális örökséget, amit itt évszázadok hoztak létre. Tehát egy homogén magyar politikai és etnikai egység a Habsburgok alatt a betelepítéssel és az integrálással egy sokszínű nagy egységgé tudott fejlődni és megmaradt sokszínűnek. Hiszen több mint kétszáz év alatt, a magyar állam török utáni visszaállítása után sem vált a magyar etnikum a terület nagy részében domináns többséggé. Ezt mutatják nekünk kiállításunk temesvári vagy újvidéki statisztikái, sőt a színességet jelzi, hogy itt nemcsak a későbbi többségi államnépek jelentek és maradtak meg, hanem a sokat dolgozó németek, bolgárok és szlovákok is.

A mai statisztikák szerint ez az örökség nyolcvan évvel a versailles-i békerendszer feldaraboló beavatkozása után a végnapjait éli. Félő, hogy csak kiállítások és néptánc-fesztiválok kirakatpolitikája marad, mint Amerikában az indián rezervátumok. Lehet-e jövője az új lisszaboni mottónak, - "egység a sokszínűségben" -, ha ennek a felszámolása folyik, mondhatnánk keserűen: "egység a homogén nemzetállamokban és régiók nélkül" címmel.

Mit lehet tenni, ha az őshonos közösségek kollektív

megbélyegzése még mindig érvényben van? Lehet-e még mindig fasisztának nevezni a katyni mészárlás halottainak kétszeresét kitevő vajdasági mészárlás áldozatait, akikről megemlékezni sem szabad ma sem tisztességgel? Pedig a görög kultúra örökségét magunkénak valljuk, benne Antigoné halottakhoz való jogával?

Remélem eljutunk oda, hogy Európa és nemcsak a térség jövője miatt ezeket a gátakat lebontjuk, a valóságot nemcsak egyoldalúan valljuk. Hiszen így tudják csak a mai tagállamok az e vidéken őshonos integráns munkaerejük oly értékes részét megtartani, ami e kor legnagyobb európai kihívása, és nem fogunk az Európai Unión belül nemzetállami munakerőbrátlásokba bonyolódni egymás területéről. E drámai folyamatok megállítására kellenek pozitív diszkriminációs intézkedések a nemzeti és etnikai közösségek megtartására szülőföldjükön, és nem más földrészek és vallási kulturák betelepítésének preferenciája saját közösségeink őrzése helyett. Hiszem, hogy ez a kiállítás is hozzá tud ehhez a gondolkodáshoz járulni egy olyan vidékről szólva, amely a zenében Bartókot és Enescut, a sportban Ducadamot vagy Szeles Mónikát, a tudományban Nikola Teslát adta a világnak.

Remélem a kiállítás sok újdonsággal és gondolattal látja el Önöket. Kérem, hogy véleményüket az itt található vendégkönyvbe beírni szíveskedjenek, ami révén képet kaphatunk kollégáimmal a felvetett gondolatok fogadtatásáról.- fejezte be megnyitó beszédét dr. Becsey Zsolt

Kovács G: Szerencse forgandó

SÍK SÁNDOR

RÓZSAKOSZORÚ

Minden ige már betellett.
Az elgördült szikla mellett
Két fehér angyal lebeg.

És felelvén egy a másnak,
Énekelnek és hárfáznak
Szép angyali éneket.

„Jaj, hogy hullott drága vére
Gethsemáne friss fűvére!
Keresztények sírjátok!”

„Szél a felhőt szerte fújja.
Él a Krisztus! Allelúja!
Emberek! Feltámadott!”
„Véres ajkán ostoroknak
Izzó gyöngyszemek csorognak,
Forró vére földre hull.”

„Fényben fürdik fönn a Tábor,
Zeng az ég és zúg a távol:
Fényes felhőn száll az Úr.”

„Vérzi főjét ráfonódva
Sebző tüskék szörnyű csókja.
Szánjátok meg, emberek!”

„Szeretetét ránk lehelte:
Ég a pünkösdi izzó Lelke,
Zúgnak élő nagy szelek.”
„Nézd a véres nagy keresztet!
Jaj, sebes két térde reszket,
Jaj, le kell roskadnia.”

„Rózsaszínű fellegekben
A mosolygó mennybe lebben
Asszonyunk szűz Mária.”

„Föld megindul, holt megéled.
Jaj, keresztben függ az élet!
Minden elvégeztetett.”

„Énekelnek allelúját,
Boldogasszony koszorúját
Szép angyali seregek.”

Így dalolt az angyalének,
És mindenek figyelének,
Fű, fa, virág hallgatott.
Minden hívek koszorúja
Énekelje: Allelúja!
Él az Úr! Feltámadott!

CSERNÁK ÁRPÁD

SVÉD ACÉL

Hogy is nevezte anyám az ilyet? Az ilyen hangulatot? Az ilyen estét? Az ilyen fényeket? Visszanéz a Nap? Igen, azt hiszem. Ez akkor nekem nagyon tetszett: „Visszanéz a Nap”! Most miért fut végig a gerincem mentén a hideg? És miért lesz nyirkos a homlokom? Talán mert ez így tart hetek, hónapok óta: visszanéz a Nap. És nincs különbség nappal és éjszaka, hajnal és alkonyat között. Ugyanazok a visszfények, ezüstös-vörösben játszó reflexek; nincs koromsötét, de nincs vakító világosság sem, csak ez a monoton, érces félhomály. Most nem visszanéz; elakadt a Nap, elakadt, mint a papír az írógépből, mint a lift két emelet között; vagy visszanéz, de csak úgy, mint a hulla szeme: mozdulatlanul, megváltoztathatatlanul, vádlón.

Az órák 8-at mutattak - bár nem voltam benne biztos, hogy ez reggeli 8 órát jelent - jó időben érkeztem az irodába. Indulás előtt még borotválkozásra is volt időm: néha hűvös, sima arcomhoz értem, és ez valamelyest nyugtatóan hatott rám. Arra mindenesetre jó volt, hogy ne töprengjek a „MIÉRT”-eken, hanem csak végezzem a dolgom, mint máskor: lenyűgözött öntudatlanságban. Kalapomat, felöltömet már elhelyeztem a fogason, vállammal észrevétlen kis hátrakörzést végezve, tenyereimet enyhén összedörzsölve épp elhelyezkedtem az íróasztalom mögött, amikor belépett a főnök, és azt kérdezte:

- Ölbey kartárs, maga tudja, hol lakik a Dobránszki?

- Dobránszki? A Keleti... mellett... úgy tudom... - feleltem elbizonytalanodva, pedig pontosan tudtam, hogy Dobránszki hol lakik; melyik utcában, hányas szám alatt, és azt is, hogy hanyadik emeleten, de most valami különös belső hang álljt parancsolt a számnak. „A főnök - gyanúsán mellékesen - az iránt érdeklődik, hogy hol lakik Dobránszki, holott nyilván ő is tudja, vagy ha nem, könnyen utánanézhette. Mi ez? Miért nem tudja? Miért nem néz utána? És miért tőlem kérdezi?” Mindez pillanatok alatt futott végig az agyamon. Néha bámulatosan fel tud gyorsulni, vészhelyzetben - egyébként túlélésre beidomított, kellemesen lelassult - agyműködésem.

- Pontosabban?

- Nem tudom... - mondtam közömbösen.

- Úgy tudtam, maguk összejárnak... jó barátok...

- Nem, nem, Schaál elvtárs - háritottam el a „támadást”, kifejezéstelen mosolyt erőltetve az arcomra - ...csak amennyire hivatalból kötelességem. - Holott: jól tudta. „Schaál, a főnök mindent jól tudott.” Dobránszki-val valóban jó barátok voltunk, és néhány nappal ezelőtt még nála sakkoztam, de most valami azt súgta: nem szabad semmit sem „pontosan” tudnom, és teljesen közömbösnek kell mutatkoynom.

Még ma is csak halkán merem kimondani: kifejezetten szerettem Dobránszkit, annak ellenére, hogy nem válogatta meg a szavait, ha velem beszélt: durva volt, sőt; sokszor

kíméletlen. Egyszer azt mondta: „Van egy csomó hülye, aki bedől ennek a sok maszlagnak, de ti vagytok a legrohadtabbak, akik tisztán láttok mindent; mégis részt vesztek benne.” - Szerettem, de irigyeltem is. Tudott elhanyagolt lenni; napokig borostás képpel járnival, de - ha olyan kedve támadt - merészt elegáns lenni, „polgári”, sőt nagyvilági. Öntettségnek tűnő biztossággal állította: „tudod, pajtás, én a lényegre figyelek”, s ha válaszút elé került - valóban -, tudott dönteni, és cseppet sem érdekelte, hogy - esetleg - elveszti az állását; hogy két hónapot kap vagy egy évet.

Schaál, a főnök nem volt erőszakos: kis ideig - éreztem hidegen, csendben figyelt, aztán ugyanilyen csendben visszahúzódott szobájába, a párnázott ajtó mögé. A nap is érdektelenül telt el, akárcsak a többi: rutinmunkával, semmitmondó közterek gyártásával, paragrafusok sztereotip alkalmazásával, hogy teljen az idő; pont, pecsét és aláírás kerüljön az akták végére, és az akták a megfelelő rendben, a megfelelő helyre kerüljenek. Már elhagytam az irodát, amikor eszembe jutott, hogy a szekrényemben napok óta hever egy dosszié, amiről nem tudom, hogy mit tartalmaz, és amin négy nagy betű áll: D. L. K. N. Ez semmit sem mondott eddig számomra; különös volt, hogy most hirtelen megjelent előttem ez a négy betű. Abban biztos voltam, hogy az első kettő a barátom monogramja. De a másik kettő? Minduntalan ez jutott eszembe: „kalauz nélküli”, és ezen röhögőm kellett, de sajnos ettől nem tudtam elszakadni, ennél nem tudtam előbbre jutni.

Nem szálltam fel a 6-os villamosra, mint máskor, hazafelé menet, hanem - megmagyarázhatatlan okokból - a Keleti felé indultam, és nemsokára megérkeztem Dobránszki háza elé. A nagy vaskapu nyitva volt, és a szürke lépcsőfokokat kettessel vettem, mert ahogy agyműködésem, mozgásom is váratlanul fel tud gyorsulni, szinte akaratom ellenére. Pillanatok alatt felértem a második emeletre, az ismerős ajtó elé, és már csöngetni akartam, amikor a „visszanéző Nap” fényében megvillant valami az ajtón: egy rajzszög feje. Kitépett, vonalas irkalap volt odatűzve, rajta bizonytalanul formált betűkkel ez állt: Z a h o r e c z. Hirtelen megfordultam, mintha valaki állna mögöttem vagy figyelne, sőt: olyan érzésem támadt, mintha fegyver szegeződne rám. Seholy senki, semmi; csak a részvétlen égbolt. Egyetlen puha lépéssel a folyosó korlátja mellé álltam, és két egymást követő gyors mozdulattal először a tetőre, aztán az udvarra néztem: semmi. Felül a pengéfényű ég, alul az okkersárga kövek.

Macskává változva hagytam el a házat; csak az utcán éreztem, hogy nyirkos hideg lepi el a nyakamat és a halántékom tájékát. A gerincemben két kis éles nyílallás, mintha elektromos tűkkel szurkálnának. A friss borotválkozásnak már csak az emléke tudott vidítani: borostás képmem vakarásztam, hátamhoz tapadt a ragacsos ing, de ami ennél is rosszabb volt; idegtépően viszketni kezdett a sarkam. Ez gyakran előfordult velem, ha rég voltam fürdőben vagy valami sokkhatás ért.

Mintha egy rosszul sikerült jelmezbálból érkeznek, úgy

hajítottam el nyítt lódenkabátomat, aztán sokáig ültem a kádban, a forró vízben, még egyszer megborotváltam, megfésülködtem - többször erősen végighúztam a szarufogakat a fejbőrömön -, köpenybe bújtam, és füttyörészve előkészültem a „lábápoláshoz”. Ezek a cselekvések többnyire eredménnyel jártak: vissza tudták állítani „viszonylagos lelki egyensúlyomat”, valamiféle „védetség” biztosítottak számomra. Most is így indult, „frissnek és tisztának” éreztem magam, szobámban behúztam a sötétítő függönyt, hogy ne lássam örökké azt a számonkérő eget, felgyújtottam a villanyt, még egy lemezt is feltettem, egy törülközőt terítettem az ágyamra, mellé készítettem egy vékony pengéjű kis kést, aztán az ágyra ültem oly módon, hogy egyik lábfejemet felfelé fordítva a törülközőre helyeztem, és a késsel megpróbáltam eltávolítani a kissé megnőtt bőrkeményedést a sarkamról, de nem sikerült: a kés ehhez tompa volt. Kimentem a konyhába, hoztam egy másik, nagyobb, élesebbnek látszó kést, és elfoglaltam előbbi helyemet. Még az éjjeliszekrényemen álló lámpát is felkapcsoltam, hogy minél erősebb legyen a fény, a kés pengéjét a sarkamra helyeztem, és akkor - a nagy fényben tisztán láttam az acélba vésve két nagyobbacska betűt: „KN”. Nem tudom, mi történt velem, de hirtelen megcsúszott sarkamon a kés, és olyan helyre hasított, ahol nem volt kemény a bőr: azonnal vörös csík jelent meg a talpamon, és véres lett a kés. Kitekert lábamat varázslatos ügyességgel és gyorsasággal a földre helyeztem, és a kést - miután a vért a törülközőbe töröltem - közelebb tartva a villanykörtéhez, vizsgálgatni kezdtem. A „KN” tisztán látszott, de alatta még két kis szócska volt, egészen apró betűkkel, amit - bárhogyan tartottam a pengét - sehogyan sem tudtam elolvasni. Feltettem a szemüvegemet, és akkor sikerült kibetűznöm. Ez állt rajta: **stainless sweden**.

Hát persze! Most már emlékszem. Együtt utaztunk Dobránszkival. A reptéri - utálatos, hosszú és megalázó várakozás, útlevel-ellenőrzés, „vámolás” után a levegőbe emelkedtünk. Először a város barna-fehér „makettje”, aztán a felhők ősz habjai, és a felhők fölött az a ragyogó kékség! Aztán merülünk...

Az első pillanattól kezdve minden ugyanarról beszél: a szürke égbolt, a kopár falak, az emberek fásult-sápadt arca, a víztől terhes, földig hajló fekete faágak s a nedves avarban matató varjak... Beomlott arcok, izzadó kövek... Aztán az egyik kirakatban megláttuk ezeket a jó formájú késeket. Semmi mást nem vettünk... Aztán álltunk a tengerparton, a hullámveréstől megtömörült ruganyos homokon, próbáltuk megérteni a nagy víz komor morajlását, intó üzenetét; a távolban egy jelzőlámpa pislákkolt, és valahol a homályban, a ködbe vesző horizonton túl ott a másik part...

Izgatottan vártam a reggelt. Annyira izgatottan, hogy nem tudtam elaludni: keresgéltem az összefüggést Dobránszki, a dosszié és a kés között, de sehogy sem találtam. Végül úgy döntöttem: nem szabad megvárnom a reggelt;

még most vissza kell mennem az irodába, bizonyosságot kell szereznem. Szerencsére volt saját kulcsom, így ez nem okozott semmi különösebb nehézséget, csupán arra kellett ügyelnem, hogy lehetőleg senki ne lásson meg. Úgy éreztem: ez sikerült. A portásfülke előtt négykézláb másztam át, macskaügyességgel osontam a jól ismert lépcsőkön, halkan fordult a kulcs a zárban, és már kezemben is tartottam a dossziét. Nem akartam villanyt gyújtani, de a félhomályban is tisztán láttam, hogy a négy betű alatt két, apró betűkkel írott szó van. Ismét az a - lassan már szokásommá váló - gyors „szétekintés”, aztán a dossziét a zakóm alá rejtve elhagytam az épületet...

Útközben - a falak mellett osonva, a sarkokon alaposan körülnézve - megfordult a fejemben, hogy bedobom a dossziét egy kukába, de ezt az ötletemet sürgősen felülbíráltam - „megtalálhatják!” - és lopakodtam tovább. De hát mit tartalmazhat ez a dosszié? Dobránszki ellen vádaskodik vagy éppen mellette érvel? Eddigi ügyeiben nemcsak hivatalból védtem; valóban hittem igazában. És ha olyasmit követett el, amit már nem lehet kivédeni? Mit tehetek? Mit kell tennem érte? Vagy ellene? Lehet, hogy már nem lehet a barátom? Hivatalból még akkor is védhetem! De védenem kell-e, védhetem-e, akármit is tett?

Alig vártam, hogy otthon, nyugodtan, fényben átböngésszem a dosszié tartalmát. Ahogy közeledtem a házhoz, ismét macskává változtam. Mielőtt beléptem volna, bekandikáltam a kapu üvegén át: a lépcsőház ugyanolyan sivár és csendes volt, mint más hétköznapi éjszakákon. A lift már napok óta nem működött, de most úgysem használtam volna. Koromat meghazudtoló ruganyos, halk léptekkel rohantam fel az ötödik emeletre, hangtalanul nyitottam - és zártam kulcsra - az ajtót, és már a lakásban is voltam. Épp a villanykapcsoló felé nyúltam, amikor egy kocsi ajtajának puha csapódására lettem figyelmes. Aztán - a belépő minden igyekezete ellenére - csikorogva nyílt a kapu, és sietős lépések közeledtek emeletről emeletre...

A lakásban sötétben is jól tájékozódtam: próbáltam a dossziének biztos rejteket találni, de ez - villámgyors mozdulataim ellenére - nem sikerült: egyiket sem találtam megfelelőnek. Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a lépések az ajtóhoz értek és ott megszűntek, hirtelen elhatározással az ágyamhoz léptem, és a dossziét a matracok alá rejtettem. Kezembe akadt az ott felejtett kés. Megmarkoltam a nyelét, halkan kiegyenesedtem, és szembefordultam az ajtóval.

A lépcsőházban, az ajtó előtt cipők nyikorogtak, bőrkabátok surrogtak; tisztán hallottam a gyufák sercenését, a závarok kattanását, és akkor gyámoltalanul megszólalt a csengő.

Csernák Árpád színművész, író, újságíró, a *Búvópatak* című folyóirat kiadó főszerkesztője, Kaposvárott él.

A nemzeti kultúra elkötelezett művelője.”A hazám sorsát tartom fontosnak, és ha ez azt követeli, hogy a szépírói tevékenységet befejezzem, akkor befejezem,” fogalmazza meg ars poeticáját.

ÁRPÁD CSERNÁK

SWEDISH STEEL

What did my mother use to call this? This atmosphere? An evening like this? Lights like this? The Sun glances back? I think, yes. At those days, I really liked the expression: "The Sun glances back!" Why is a cold shiver running down my spine now? And why is my forehead getting damp? Perhaps because this has been going on for weeks, for months: the Sun glances back. There is no difference between day and night, between dawn and dusk. The same silvery reddish reflections; it is neither pitch dark, but nor is it shining day-light, only this monotonous, brazen semi-darkness. Now, the Sun does not glance back; it is stuck, stuck, like a blank sheet in a typewriter, like an elevator between two floors, or it maybe glances back, but as the eye of a dead body: unmoving, unchangeable, charging.

Clocks showed 8 o'clock – although I was not sure that it meant 8 o'clock in the morning –, I arrived in my office on time. I even had the time to shave myself before departing; occasionally, I touched my cool, silky face, and it had a calming effect on me. Nevertheless, it was good for preventing me from wondering about WHYS, and just doing my work like any other time, in a spellbound unconsciousness. I already hanged my hat and my coat on the stand, and made an unnoticeable small circle with my shoulders backwards. I had just got seated behind my desk rubbing my palms together, when the boss came in and asked me:

"Comrade Ölbey, do you know where Dobránszki lives?"

"Dobránszki? Next to... Keleti Railway Station... as far as I know" – I replied doubtfully, though I knew it very well where Dobránszki lived; in which street, under what number, and even that on which floor, but now an unusual internal voice told my mouth to stop. The boss, in a suspiciously casual manner, inquires about where Dobránszki lives, although he apparently knows, or if not, he could easily find it out. What is this? Why does he not know it? Why does he not go and find out? And why is he asking me? – All of this ran through my mind in a moment. Sometimes my – otherwise trained to survive, therefore comfortably slow – cerebral activity can speed up amazingly, in case of emergency.

"Can you be more precise?"

"I don't know..." – I replied indifferently.

"I thought that the two of you meet regularly... You are close friends..."

"No, no, comrade Schaál – I repelled the attack, forcing a blank smile on my face – only to such an extent that is my professional duty." – However, he knew it only too well. The boss, Schaál knew everything only too well. I and Dobránszki were close friends indeed and a few days before, I was playing chess with him, but that time I had an inkling that I should not know anything "precisely" and should seem totally neutral.

Even today, I only dare to pronounce the words quietly: I especially liked Dobránszki, in spite of the fact that he never minded his words when he was talking to me: he was rude, furthermore, many times cruel. He once said: "There are a lot of idiots who falls for all these bollocks, but you are the greatest shits, you who see everything clearly, but still participate in it." – I loved him, but I also envied him. He could be slovenly; he was going about unshaved, but, if he was in the mood, he dared to be posh, a "bourgeois", or furthermore, a man about the town. He claimed with a wisdom seemingly arrogant: "You know, buddy, I always pay attention for the gist only", and if he was at the crossroads, he could truly decide, and did not care much about the possibility of losing his job; or whether he would be sentenced for two months or a year.

The boss, Schaál was not aggressive, but I felt that for a while he was watching me coldly and silently. Then he retired to his office, behind the padded door. The day passed uneventfully, just like all the others, with routine work, creation of bland clichés, stereotype application of paragraphs just for killing time period, seal and signature had to be put at the end of files, and files that had to get at the right place, in the right order. I had already left the office, when it came to my mind that a folder the content of which I did not know, had been lying in my cabinet for days, and there were four letters on it: D. L. K. N. Until then, this meant nothing for me, therefore, I found it strange that suddenly these four letters appeared in front of my eyes. I was sure that the first two ones were my friend's initials. But what about the other two? It came to my mind perpetually: "without conductor" in Hungarian, and it made me laugh, but unfortunately, I couldn't get rid of that idea, I couldn't go forward.

On the way home, I did not get on the tram number 6 as I used to, but, for some unknown reasons, I set off for Keleti, and I soon arrived at Dobránszki's house. The huge iron gate was open. I took the grey steps two by two, because just like my mental activity, my moves can also speed up unexpectedly, almost against my will. I arrived on the second floor in no time, in front of the familiar door and I already wanted to ring the bell when, in the light of the looking-back Sun reflected off something on the door: the head of a drawing pin. A torn-out sheet of lined paper was fastened there, and with shakily written letters was: "Z a h o r e z" on it. Suddenly I turned around, as if somebody were standing behind me or watching me, moreover, I had a feeling that a weapon was pointing at me. There was nobody and nothing, only the sky without sympathy. With only one soft step, I stepped up to the banister of the corridor, and with two moves following each other, first I looked at the roof, and then at the yard. All was clear. The metallic light of the sky above, the ochre cobbles below. Like a cat, I left the house. In the street I felt only that a moist cold was growing over my neck and my temple. Two small shots in my spine, as though I had been stabbed by electronic pins. By now, only the memory of my freshly

remained to exhilarate me: I was scratching my stubbled face, the sticky shirt adhered to my back, and what was even worse, my heel started to itch nerve-rackingly. It often happened to me if I had not been to the bath for a long time or I was shocked.

As if I had arrived from a spoiled fancy-dress ball, I threw away my Bolzano coat, and then I sat in the bathtub in the hot water for a long time. I shaved myself once again, combed my hair pulling along the horn teeth on my scalp several times. I put on a robe and prepared for "the pedicure" whistling. These activities had their consequences most of the time as they could restore my relative mental balance, and provided a kind of protection for me. It started like this again, I felt fresh and clean. I drew the drapes to block out that reckoning sky, I turned the light on and also put a disc on. I laid a towel on my bed and prepared a knife with thin blade next to it. Then I sat down on the bed in a way that I put one foot facing up on the towel and I tried to remove the callus from my heel with the knife, but I failed. The knife was too blunt for that. I went to the kitchen and brought in a bigger knife that looked sharper and got back to my former position. I even switched on the bedside lamp in order to have a stronger light. I put the knife's blade on my heel, and then, in the intense light, I clearly saw two, relatively big letters engraved in the steel: „KN”. I do not know what had happened to me, but suddenly the knife slipped on my heel, and cut it at a point where my skin was not thick. A red stripe immediately appeared on my foot, and the knife became bloodstained. I put my twisted foot on the ground with an amazing skilfulness and speed, and after I wiped the blood with the towel, I started to investigate the knife by holding it closer to the light bulb. I clearly saw KN, but under that there were another two small words with tiny little letters that I could not decipher, no matter which way I turned the blade. I put on my glasses, and finally I managed to make it out. It read: "stainless sweden".

Oh, I see! I remember now. I and Dobránszki once travelled together. After the – long, distasteful and humiliating – waiting, passport control and clearing, finally we took off. First, the brown and white model of the city, the grey-headed foam of the clouds above it, and that shining blueness over the clouds! Then we dive...

From the very first moment, everything has been speaking about the same thing: the grey firmament, the blank walls, the apathetic and pale faces of people, the black branches bearing water and bending to the ground, and the crows rummaging in the fallen, wet leaves... Collapsed faces, sweating stones... And later, in one of the shop windows, we spotted these well-shaped knives. We did not buy anything else. Then we stood on the seaside, on the springy sand compacted by the swell, we tried to understand the somber roar and the warning message of the great waves; far away, a light signal glimmered, and somewhere in the dusk, over the horizon is the other coast lost in the fog...

I waited for the morning excitedly. So excitedly that I could not fall asleep. I was looking for the connection between Dobránszki, the folder and the knife, but I didn't find any. Finally, I came to the decision that I should not wait for the morning. I have to go back to the office right away to find some proof. Fortunately, I had a key of my own, therefore it meant no difficulty to me. I only had to take care of not being seen by anybody. I felt as if I had succeeded. I crawled on all fours in front of the doorman's lodge, I sneaked up on the familiar stairs with the skills of a cat. The key turned quietly in the lock, and I held the file in my hands right away. I did not want to switch the lights on, but in the half light I clearly saw that under the four known letters there were two other words written with tiny letters. Again, that quick look-around that became a habit for me, then I left the building with the folder hidden under my jacket...

On the way back, sneaking along the walls, looking around carefully at the corners, it struck me that I should throw the folder into a trash can, but I changed the idea speedily - "it can be found!" - and I sneaked on. But what can be in this file? Does it accuse Dobránszki, or on the contrary, it argues for him? Formerly I defended him not just officially, I really believed in his innocence. And what if he committed something that I cannot ignore? What could I do? What do I have to do for him? Or against him? Is it possible, that he cannot be my friend anymore? I could still defend him officially! But should I defend him, can I defend him, whatever he did?

I was anxious to take a look at the file's contents at home by light. As I approached the house, I turned into a cat again. Before I stepped in, I took a glimpse through the glass of the front door: the corridor was as bare and silent as in other weekday nights. The elevator had been out of order for days, but that time I would not have used it anyway. I rushed up to the fifth floor with springy and silent footsteps belying my age, opened and locked the door behind me without making any noise. I was in straight away. I was reaching for the lights switch, when I heard the quietly slamming of a car's door. Next, in spite of the entering person's efforts to be quiet, the gate opened creakingly, and some hasty footsteps were approaching floor by floor...

I could orient myself well in the flat, even in darkness. I tried to find a safe place for the folder, but despite my quick moves, I could not, I did not find the any of the places secure. When it became obvious that the footsteps arrived at my door and there, they broke off, I went to my bed and quickly hid the folder under the mattresses. I found the knife that I forgot there and grabbed its handle. I straightened quietly and turned toward the door.

In the hallway, outside my door, shoes were squeaking, leather jackets were swishing; I could clearly hear the striking of matches, the clicking of the gun's bolts, and then the door-bell rang.

TRANSLATED BY ESZTER VARRÓ

DANCS RÓZSA

AKI TUDJA, HOGY AZ EMBERNEK SAJÁT GYÖKEREIT VÉDENI IS KELL...

Mintha egy izgalmas film ért volna véget. Ülök, kezemben a becsukott könyv, és peregnék előttem a filmkockák.

Életem foszlányait magával görgető eseményfolyam, amelynek áramlása korok, nemzedékek értékkeveit villantja fel.

Értékekét, amelyeket elsodort a történelem szele ugyan, de a lelkekből nem tudta kisépenni.

„Nádasdy Borbála arról szól, ami közös mibennünk,” írja remek értékelésében Bayer Zsolt. Mészáros Géza a kötet füljegyzetében pedig így fogalmaz: *“A könyv minden sora azért eredeti, mert igaz. Ragyogó, mint a virágágyásból felmarkolt jég szemek jégverés után.”*

Amikor megkaptam Gróf Nádasdy Borbála *Zagolni szabad?*¹ komikus című könyvét, még nem tudtam, hogy nemcsak egy történelmi magyar család sorsát tárja elém, hanem kedves személyes ismerősömmel, eszmetársammal is találkozom benne: az író nővére, Örzse végig aktív “szereplője” az eseményeknek. Örzsére jellemző, hogy ezt soha nem említette, páratlan szerénysége megóvta a dicsekvéstől, húga munkáját azonban annál nagyobb büszkeséggel és lelkesedéssel ajánlotta figyelmembe.

A “világtörténelem legborzalmasabb diktatúráját, a szovjet proletárdiktatúráját” hajlamos az emberi kényelem elfelejteni, sőt, a kedves ‘prolidiki’ becenévvel ellátva nosztalgikusan egy kategóriába sorolni az elmúlt gyermekkorral. Ez viszont történelemhamisítás, tiltakozik Nádasdy Borbála, mert nem felejthetjük el *“sokmillió ember kollektív és egyéni szenvedését, testi és lelki megalázását, örökös rabszolgasorba taszítását, a társadalmi értékrend tönkretételét, kultúrák megsemmisítését. Az emlékezés, a becsület, a jog semmibe vételét. Családok szétszakítását. Az emberi lélek tudatos megrontását. A paraszt, a munkás, az iparos, a polgár, az egyházak, az arisztokrácia – általában az egyén, a gondolkodó és a közösség iránt személyes felelősséget érző személyiség – megfélemlítését és megsemmisítését.”* A könyv előszavának ez a passzusa olyan lényegi sűrítése a “világtörténelem legborzalmasabb”

diktatúrájának, amit nagyon ritkán, legfeljebb Solzhenitsyntől olvashattunk. Ez az idézet is előrevetíti a szerző egyik legfontosabb írói erényét, a tömörítő képességet. Úgy mond ítéletet valamiről vagy valakiről, hogy – bár csak nagyon ritkán vádol –, az egész reakciós vörös rendszerről rántja le a leplet. A könyv elején fogalmazza meg a nyugati emigrációra kötelező és érvényes szerepvállalást is: igyekezni külföldön is, a valamikor kitaszító szülőföldön is helytállni, a befogadó államot tájékoztatni a magyar kultúra, a magyar nemzeti hagyományok értékeiről. *“De a legfontosabb, hogy utódainkat megtanítsuk magyarul”*, summázza.

Mert a befogadó államok gyakran furcsa képeket alakítanak ki a magyarokról – nyers húst zabáló istenostorainak vagy drakula fura utódainak tekintenek bennünket. A torontói egyetemen könyvtárszakos tanári tanfolyam résztvevőjeként ért engem pl. az a “megtiszteltetés”, hogy dél-ontariói kolléganőm megkért, engedném megpillantani a nyakamban viselt, drakula-üző fokhagymafűzért, hamár Transylvaniából eredeck. És könyvtárosi pályámon akadt kezembe az a bostoni egyetem drakulológia szakán kemény kötésben kiadott kurzusgyűjtemény, amelyet “tudós” drakulógusok állítottak össze az észak-amerikai olvasók fantáziájának az izgatására. A trianoni traumát is másként élék meg a nemzedékek, és még mindig “kinyílik a bicska” a székely ember zsebében, ha megkérdezik tőle, hogy hol tanulta meg édes anyanyelvünket...

Nádasdy könyve a klasszikus memoáirodalom “szabályai” szerint a családi háttér bemutatásával kezdődik. Szenvelgéstől mentesen, tárgyilagos rövidséggel villantja fel a különböző társadalmi osztályból eredeztető családi gyökereket. Az objektivitás azokban a részletekben enged leginkább a merevségéből, ahol előtör a családtagok művészetek iránti érdeklődése és tehetsége. Nem a Nádasdyakkal kezdi a bemutatások sorát, hanem a polgári származású anyai ággal. Nagyanyját, akit soha nem ismert, képzelete fénykörében így elevenít meg: *“Gyönyörű nő volt, földig érő gesztenyebarna hajjal. Szépen zongorázott és énekelt... Nagyanyám zongorához ült, és akkor mindenki őt bámulta és hallgatta. Ugyanígy Sajószentpéteren, ahol a család a nyarakat töltötte. Esténként a helyi intelligenciával kísértáltak a pincesorokhoz. Borozgattak, beszélgettek. Cigány is akadt, aki csillogó szemekkel kísérte nagyanyám nótázását...”* Itt akár be is csukhatnók a könyvet, és behunyt szemmel megidézhetnők letűnt korok, akár évszázadok idillikus családi atmoszféráját, ifjúságunkat, a tökéletes harmóniát. Mert az életnek voltak, vannak és lesznek harmonikus pillanatai, ha nem is szakaszai. Amiket mindig agyontapos valamilyen irigy erőszak. A nemzeti értékeket évszázadokon át megtartó és továbbvivő és –adó arisztokrácia, az úri és polgári osztályok eltiprása a kommunizmus érdeme. Jelenünk maradék szépségeit, értékeit a globalizáció, az elidegenedés emészti fel. Amikor Zohánál Erzsébet ifjúkoráról olvasunk, akkor időutasokként

¹Méry Ratio, 2008.

valahol saját életünk napos oldalára képzeljük magunkat – és sajnáljuk, hogy már mindent beárnyékolnak a történelem sötét fellegei. Talán ez nem is igaz, ilyen megfogalmazásban. Mert hajlamosak vagyunk mindent a történelemre fogni, minden bajt, bánatot, kiábrándultságot, didergést, pedig emberi gaztettek a felelősek ezekéért...

Nádasdy Borbála oldalakat szentel anyai nagyanyja dicséretének, nagyapjának alakja mindössze felvillan, szeretettel, de kíméletlen őszinteséggel éreztetve könnyelmű, bohém természetét.

A szülők szerelmét is a dokumentumok szigorú pózaiságával írja le: a polgári származású, a Moulin Rouge mulató táncosnőjének anyja nem örült a gróf udvarlásának, és özvegy Nádasdy Tamásné egyenesen meg is tiltotta a fiának a nagykorúsodása előtti nősülést. De *“Két nagyon fiatal és szép ember erős, nagy szerelme győzött.”* Ezzel a mondattal akár órákat is eltölthetnénk, annyira sokrétű – újabb bizonyítékként a szerző tömörítő stílusának.

A Nádasdy grófok történelmi szerepét mellőzi, mint írja, nem az a célja, hanem az emberi sorsok alakulásának nyomkövetése. Mégis, a villanatokból sokat megtudunk a tragédiáktól sem mentes nagycsalád életéből. Szívszorítóan szép, romantikus a dédszülők története:

“... gróf Nádasdy Ferenc, jogi diplomát szerzett... 1868-ban megnősült, elvette gróf Zichy Ilonát. Az ifjú pár először Agárdon, aztán a nádasladányi kastélyban lakott, amit dédapám 1873-ban teljesen átépített Tudor stílusban. Otthonából egy valóságos paradicsomot, kastélyát angol ízléssel helyezte el... Ő létesítette a Bakonyi Alsóperén a vadaskertet és vadászházat. Zichy Ilonával kötött házasságukból négy gyermekük született... Ilona 24 éves korában meghalt kolerában. Arcvonásait a nádasladányi templom Szent Ilona oltárképe őrzi... Dédapám, bár felesége halála fiatalon érte, többé nem nősült meg, hanem életét közügyeknek szentelte...”

Nádasdy Pál gróf és Augner Antónia a lepszényi kúriában kezdte házasesetét. Két kislányuk született: Erzsébet, akit Örszeként ismernek barátai, festészetét szerető rajongói, és Borbála, e könyv szerzője.

Hogy mi lett a folytatás? *“...közbeszólt a történelem. Apám 1942-ben bevonult a Harmadik Nádasdy huszárezredhez... Elkezdődött egy korszak, ami a családi élet megszűnését, a megpróbáltatások sorozatát jelentette. Az akkor nagyon fiatal szüleimet elszakították egymástól. Megállták helyüket mindketten. Később már külön utakon, de egymást soha szem elől tévesztve... apám fogságból írott leveleire gondolok. Ezek a sorok tintaceruzával íródtak, nyírfaháncsra. Nem voltak gyakoriak, de szívhez szólóak. Anyám a csuklóján viselte őket egy kendőbe kötve...”*

Ettől kezdve a család sorsa a háború szaggatta emberi életek tipikus vonalát követi, a saját gyermek- és ifjúkorából vett epizódok azonban egyénivé, személyessé teszik a könyv tartalmát. Ilyen például az, amikor Örsze karját megharapva

büntetést kap, és a sarokban ijedtében bepisil. Vagy a bor, amit már totyogó korában szeret kóstolgatni. Vagy az ilyen emlékezés, hogy *“Az ebéd az ebédlőben nem tartozik kellemes emlékeim közé. Utáltam enni. Valami furcsa szorongás vett rajtam erőt. Pedig a helyet, ahol ettünk, szerettem. Ovális asztal egyszerűen, de szépen terítve. Apám anyámmal egymással szemben ült, de nem az asztal hosszában, hanem keresztben, egymáshoz közel.”*

Ez utóbbi mondattöredék szintén vallomás értékű, lelkimélységeket felvillantó. Ezért kitűnő. És kitűnő azért is, hogy egy ember, esetünkben Batthyányi Gyula gróf és festőművész életének utolsó éveivel szemléltetni tudja az egész magyar arisztokrácia leradrozását Európa térképéről: *“Tudták, hogy európai műveltségű, nagyvonalú, értékes embere az országnak. Tehát meg kellett semmisíteni. Előbb fiát, Bálintot, aki vasúti pályamunkás volt, a hátra tolató vonat nyomta agyon “véletlenül”. Batthyányi Gyulát nem sokkal ezután elfogták, és az Andrassy út 60-ban kegyetlenül megkínózták. Később örültek házába csukták, és ott halt meg. Ha gondolta volna, hogy nagyapjáról elnevezett úton, és annak egy palotájában fogják halálra kínozni, és hogy képei hatvan évvel később milliókért kelnek el az árveréseken, biztos ezeket is megsemmisítette volna, mint a kastélyát...”*

Az összeomlás szörnyűségeit, a megaláztatásokat, kilakoltatást a fiatalság mindenfelé felülemelkedő ereje ellensúlyozta. Mert – ahogy írja, *“Az élet erősebb volt, és én élni akartam.”* *“Otthon, de otthontalanul, megbélyegezve, kiközösítve, de nagyon sok megértő meleg szeretetet és szolidaritást élvezve. Így teltek a 1950-es évek, az 956-ban bekövetkezett forradalomig.”*

Visszatekintve kissé rezignáltan idézi fel a Honthy szolgálatában eltöltött időt, amikor beavatottja lett a színházi világ titkainak, a pletykáknak, ahol azonban olyan kitűnő művészek irányították választott, színészi pályája felé, mint Pethes Sándor. Egy másik említésre méltó írói érdeme gróf Nádasdy Borbálának a jellemzés sajátos módszere: szinte jelző nélkül említi a műben megjelenő személyeket, ám élethelyzetük, gesztusaik, cselekedeteik révén szinte a “veséjükbe” világít, megszeretteti vagy megutáltatja őket.

A magyar memoáriróadalom kiemelkedő, elegánsan szerkesztett és megírt darabja a Zagolni zabad c. könyv. Az ízig-vérig művész Nádasdy Nagy Gáspár versével indította és Csepelyi Rudolf ausztráliai író/költő szövegével zárta a művét. Hadd másoljuk ide ezt a megrázóan szép “végszót”, *A néha bele lehet halni-t:*

“Hogy reggelente a fény vonalán, nem megyek át, nem mehetek át a Dunán, se a téren, se jó anyám kávé illatán, az utcán, a házon húsz évem városán.

Néha bele lehet halni, hogy nem fűröszt a kép a szó balatoni ringató csend és csobogás, a csúcson Babits, Arany, Ady.

Varázs, vér és hangvirág tartozás... és még annyi, annyi más, mibe halni lehet – órákig – néha – és utána élni tovább”

A továbbélésről várjuk a folytatást...

WEHNER TIBOR: **KOVÁCS GÉZA MŰVÉSZETE**

Virtuális harmónia

A XX. századi művészeti kezdeményezések alapjaiban rengették meg a klasszikus művészeti eszményeket: az avantgarde áramlatok alkotói és alkotásai a szobrászat, a művészeti tárgyformálás minden, korábban bevált, több évezredes múltra visszatekintő konvencióját is megkérdőjelezték és új szellemiség és gyakorlat jegyében teremtettek egy új értékekre alapozott művészeti univerzumot. Megváltozott a szobrászat tárgya, megváltozott a technikája és anyaga, megváltozott a mű-alakítás szemlélete, és ennek következtében a mű státusa is. A legnagyobb változás a korábban az ember és állat kizárólagos leképezési, megformálási elvének esztétikai szemétdombra való utalása volt: az izmusok forrongásában, a stílusáramlatok egymást követő hullámaiban már minden szoborrá válhatott, s a művek korábban nemes anyagait – a bronzot, a márványt, a fát – bármilyen, a hétköznapi életben előforduló matéria felválthatta. És nem volt követelmény immár a művek míves megformálása, megcsináltsága sem: Duchamp és Picasso működése óta szoborként kerülhetett talpazatra vagy tárlóba a talált tárgy is, amely lehetett ócska és köznapi, akár tucattermék is: vagyis elég volt a rámutatás, az eredeti környezetből való kiemelés, a műtárggyá avatás gesztusa. A talált tárgy, a készáru műalkotássá nyilvánításának folyamatában önálló területté alakult a tárgy-kollázsok megalkotásának alkotómódszere, amely a különböző, az idő múlása által rekvizitumokká szintetizálódó elemekből, gyakran egymással tulajdonképpen össze nem kapcsolható, vagy eredetileg össze nem tartozó tárgyakból új konstrukciókat hoz létre. Ilyen tárgy-kollázsokat, objektet konstruál a klasszikus avantgarde törekvések szellemében dolgozó erdélyi, sepsiszentgyörgyi illetőségű szobrász, Kovács Géza is. E pesterzsébeti kollekción felbukkan ugyan egy hagyományos mintázással és öntéssel kivitelezett bronzkompozíció is – jelezve, hogy a szobrászat hagyományos ágazataiban is tevékenykedik a művész –, de az ezredforduló előtti alkotóperiódusok, és az új évezred első évtizedében készített munkák – amelyek közül e kiállítás

anyagát összeállította – a tárgy-kollázsokhoz való erőteljes vonzódását tanúsítja.

Kovács Géza pályafutását joggal minősíthetjük rendhagyónak: a marosvásárhelyi születésű alkotó műszaki, mérnöki tanulmányokat végzett, majd a nyolcvanas-kilencvenes évtizedfordulón, kezdetben a mérnöki hivatás gyakorlása mellett vált szobrászá. A kilencvenes évektől már rendszeres résztvevője a magyarországi szobrászati alkotótételeknek, és sorozatosan rendezi önálló bemutatóit a magyar és az erdélyi magyar városokban. Míg a történelmi viharok, a politikai békétlenségek ellenére és következtében az erdélyi művész-kortársai közül számosan a szülőhelyen való maradás, vagy a Magyarországon való, korántsem könnyű letelepedés mellett döntöttek – a múlt század utolsó két-három évtizedében több hullámban érkeztek fiatal és idősebb erdélyi művészek az anyaországba –, addig Kovács Géza megtartotta szülőhelyéhez való kötődését, és kialakította kétlakiságát: hol itt, hol ott bukkan fel, művei, műegyüttese mintegy önálló életet élve, kiállítási kollekciónként bolyonganak a Kárpát-medencében, illetve most már Európa nyugati felében is, ő maga meg hol műveit kísérve jelenik meg, hol meg visszatér Sepsiszentgyörgyre. .

Lehetőség

E most bemutatásra kerülő, a tárgy-kollázsok körébe utalható műegyüttes egy kivétellel vasból alakított, illetve vasalkatrészekből összeillesztett, hegesztett kompozíciókból épül fel. A művek szemrevételezése során könnyen felfedezhető, hogy a szobrok alkotóelemei korábban kisebb gépek, eszközök, szerkezetek összetevői voltak: fogaskerekek, tárcsák, karikák, gyűrűk, kerekek, pántok, kallantyúk, amelyek elszakadva, elszakítva eredeti funkciójuktól, de funkcionális vonatkozásait, tartalmi vonzataikat valamiképpen megőrizve, teljesen új kapcsolatok által meghatározottan, és immár, kiemelve ipari jellegű, vagy kézműves eljárással alakított különös szépségeiket, kizárólagosan esztétikai, dekoratív jellegüket reprezentálva jelennek meg. E műveklényegi jellemzője, hogy az elemek elvesztik eredeti összefüggéseiket, és új, szokatlan, rendhagyó kapcsolódásokat testesítenek meg, amelyeknek vezérlő elve

valamifajta forma-logika: a műveknek általában nincs teste, leginkább valamifajta vázszerűség rendje szerint épülnek fel, és minden alkotórész a körvonal, a kontúr által hangsúlyozódik: így teremődnek meg az érdekesen futó térvonalak, a téri kereszteződések, a téri áthatások, így jön létre a művek nyugtalan, már-már a mozdulatlanságban is mozgásokkal átítatott izgalmas atmoszférája. Ez egy absztrakt, erőteljesen a múltra hangolt plasztikai világ, amely különös asszociációkat indukál: a számítógépek, a digitalizáció, a virtualitások korában legelsősorban talán a kézzelfogható eszközök, az emberi kézbe simuló tárgyak, az érezhető anyagok, a célszerű és átlátható működés hajdanvolt érzeteit, érzeteinek illúzióit élesztgetik. Ám mindez a töredékességek, az egykori tökéletesség-visszfények mementóiként, egy letűnt korra való emlékezés és emlékeztetés miniatürizált, bensőséges hangvételi emlékműveiként állhat csak előttünk. Erre utalt az író Magyar Lajos is Kovács Géza munkáiról értekezve: „E kisplasztikákat szinte egytől egyig el tudnánk képzelni monumentális felnagyításban is, talán így nyernének még sokkal több jelentéseket.”

Kovács Géza sokkoló jelentések ígérését hordozó tárgy-szobrarszata sajátos módon ötvözi a hagyományt és az újítást, a nemzetközi művészeti kezdeményezések szellemiségét és a legmélyebb, a mesterségben, a népművészetben gyökerező, ősi és újabbkori indíttatásokat. Műveinek alkotórészeit összegyűjtve a szobrász a vasfelületről mindenkor gondosan eltávolítja a rozsdaréteget, majd bonyolult patinaképző eljárásokkal új, szürkés-barnás, rusztikus felületet hoz létre, egyfajta az alkotást védő, de azt pontosan karakterizáló, az eredetit idéző mű-rozsdát. Eljárása szimbolikus vonatkozásokat is hordoz: a dolgok lényegének megőrzéséhez, kimondásához a dolgok lényegét megváltoztató, de a látszatszerűségekkel élő manipulációkra van szükségünk. Vagyis Kovács Géza hajdani alkatrészekből konstruált vas-szobrai révén a valóság és a művészeti, a művészi valóság bonyolult, egymásba játszó, egymást átható szférájában kalandozhatunk. *(Elhangzott Kovács Géza kiállításának megnyitóján Budapesten a Pesterzsébeti Múzeumban 2009. febr. 11-én)*

Lemezek közt

MARY SANDOR

REMEMBER

Remember our laughter
Not our tears
Remember our joys
Not our fears
Remember us young
Working and sharing
Remember us loving
And always caring
Remember our walks
In the quiet rain
The glorious summers
That sparkling lake
Remember the garden
The flowering trees
The scent of the blooms
The hum of the bees
Remember the children
The blessing, the joys
The warm little hands
Holding unto yours
Remember our love
Untouched by age
The oath, and the pledge
The promises we made
Remember that ever
I'll be by your side
In sickness and in health
Forever, your wife

You thought you went away?
You did not, you could not
For I have forever locked
You inside of my heart.

(folytatás a 10. oldalról)

Haj, megijedt a mézáró is, mert ugyan ki gondolta volna, hogy a bíró akarja ellopni az ő disznáját? Gondolt ide, gondolt oda, ő bizony elment a faluházára, s ott elmondta az esküdteknek, hogy így meg úgy volt a dolog, ő nem hibás: miért akart lopni a bíró?

- Bizony ha el akarta lopni, jól járt, úgy kell neki - mondták az esküdtek -, ha nem szégyellte lopni bíró létre.

Aztán egy hét sem telt bele, Jankó feleségül vette a szomszédasszony leányát, csaptak nagy lakodalmat, de olyan nagyot, hogy rostával hordották a bort. Húzták a cigányok, járták a legények s a lányok.

Holnap Jankó legyen a ti vendégeitek!

Paolo Uccello: Szent György és a Sárkány. XV. sz.

SZENT GYÖRGY

Amikor Györgyöt történelmi személyként fogadjuk el és méltatjuk, a Lydda Dioszpolisban (Palesztina) régől meglévő kultuszának bizonyosságaira hivatkozva tesszük ezt. Ugyanakkor világosan elhatároljuk magunkat legendás szenvedéstörténetétől, amelynek eredete visszanyúlik az 5. század elejéig, és különféle változataival megtéveszti az utókor ítéletét.

Annyi történelmileg biztosnak tekinthető, hogy György a konstantini fordulat beköszöntése előtt halt vértanúhalált Krisztusért Lyddában. Tiszteletének rendkívüli elterjedtségével magyarázható, hogy vértanúsága körülményeit oly sok legendás elemmel tarkították.

A legeredetibbnek látszó passió-változatot állítólag a szent szolgája, Paszkratész mint szemtanú írta meg. Eszerint Dadianosz perzsa király volt az, aki szentünket üldözte. György Kappadókiából származó katonatiszt volt. Anyja hatására keresztény hitre tért, és a pogányságot támadta, ahol csak tudta. Dadianosz börtönében borzalmas kínzatosokat kellett elviselnie. A fogolynak maga Krisztus adta tudtára egy látomásban, hogy szenvedései 7 évig fognak tartani, és ezalatt háromszor meghal és föltámad. Egyéb halálos kínzatosokon kívül el kellett viselnie Györgynek, hogy egyszerre 60 szöveget verjenek a fejébe! Az elbeszélőnek nem az események történeti visszaadása volt a szándéka, hanem annak épületes és vigasztaló bemutatása, hogy az Isten által óvott emberi életnek nem lehet ártani.

ÁPRILIS 24.

A tudósításoknak egy másik típusában Diocletianus császár játssza a szinte mitológiai Dadianosz szerepét. György itt is számos kínzást szenved el, de csak egyszer hal meg ebben az elbeszélésben. Ez a változat nyugaton terjedt el. Germán és szláv nyelveken is hamarosan kivirult a György-legenda, miközben számos csoda elbeszélését fogadta magába.

A kutatók néhány feltevést dolgoztak ki, hogy megmagyarázzák a legendát. A „mitológiai” magyarázat olyasféle alakokkal azonosította Györgyöt, mint Mithrasz, Perszeusz, Hórusz vagy Tammuz. A sárkányölő motívum, mely elsősorban a költészetet és az ikonográfiát ihlette meg, csak később született a György-legenda nyugati hagyományában. A legrégebbi változatokból hiányzik, és olyan szent-életrajzi klisének kell tartanunk, amelyet legalább harminc más szentnél megtalálunk. Egy másik értelmezés („történelmi”) úgy véli, hogy György alakjában a fél-ariánus kappadóki György püspököt kell fölismerünk. Ez azonban ellentétben áll a György-tisztelet történetével, amely kimutathatóan Lydda-Dioszpolisból ered. Amint sok ókori zarándok tudósít róla, már a korai időkben megmutatták itt György sírját.

Lydda neve nemsokára Georgiopoliszra változott, s volt egy Györgynek szentelt bazilikája. Szíriában a 4. századtól találunk György-templomokat, Egyiptomban mintegy 40 templom és kolostor, Ciprus szigetén pedig még hatvanál is több szentély viseli a nevét. Konstantinápolyban maga

Konstantin építtetett templomot a szentnek.

A görög egyházban György Demeterrel, Prokópiossal és Theodorossal együtt a nagy katonaszentek közé tartozik, kiket gyakran a „nagyvértanúk” névvel illetnek, és teljes katonai díszben ábrázolnak. György volt a zászlótartó, és ebben a minőségben kiemelkedő helye van köztük.

Rómában már az 5. századtól volt saját temploma, Itália többi részében körülbelül egy évszázaddal későbbi tiszteletét lehet igazolni. Tours-i Szent Gergely azt állítja, hogy Galliában még ereklyéit is tisztelték, és a Merovingok ősatyjuknak tekintették. Mainzban Sidonius püspök építtetett a szentnek egy bazilikát, amelyre Venantius Fortunatus készített föliratot. Angliában és Skóciában már az angolszász időkben meglehetősen nagy tekintélye volt szentünknek. Meg kell azonban azt is állapítanunk, hogy György tisztelete Európában a középkorban volt a legerősebb: mint általában a lovagok oltalmazója és a zarándokok meg a német lovagrend védőszentje kiemelkedő helyen állt. Rövid ideig a Dardanellák is az ő nevét viselték.

Különösképpen nagy volt György tekintélye a középkori Angliában. Oroszlánszívű Richárdnak személyes védőszentje volt, és III. Henrik idejében az 1222. évi oxfordi nemzeti zsinaton az angol királyság oltalmazójává nyilvánították. A szigetországnak több mint 160 templomát szentelték Györgynek, s ünnepét kötelezővé tették. III. Eduárdtól ered az angol hadsereg csatakiáltása: „Szent Györggyel Angliáért!” Ő alapította a Szent György- vagy térdszalag-rendet (1348). A szent lovag tisztelete V. Henrik idejében érte el a csúcspontját, amikor a canterburyi érsek rendelkezése szerint Szent György ünnepe ugyanazt a liturgiai rangot kapta, mint a karácsony. A reformáció ellenére az anglikán egyház is megőrizte György iránti szeretetét. E tény szemlélve nem jelentéktelen dolog, hogy századunk elején XIV. Benedek pápa Szent Györgyöt újból Anglia védőszentjének nyilvánította. Szent György azonban a középkorban sem kizárólag a lovagi és nemesi rend szentje, hanem egyúttal az egész népé is mint segítőszent. Amennyivel csökkent a lovagi párvialadok megszűntével a népszerűsége, ugyanannyival növekedett is a sárkányölő motívumra épülő misztériumjátékok születésével. Egyszerre volt védőszentje a parasztnak, lovaiknak és állatállományuknak. A naptárban elfoglalt helye adta neki azt a feladatkört, hogy a tavaszkezdet számos ősi népszokását „megkeresztelje”. György pártfogását keresték továbbá a zsoldoskatonák és fegyverszállítók, a puskaművesek és a páncélkovácsok is. Mint olyan szentnek, aki oltalmába fogadott lovagokat, katonákat és parasztokat egyaránt, el kellett tőrníe, hogy nemcsak a harcos hit — vagy amit annak tartottak — veszedelmeiben kérték közbenjárását és segítségét, hanem olyan emberi bajokban is, amilyen a szifilisz, a kígyómarás, a pestis és a lepra.

Ünnepét Rómában 683 óta ülik április 23-án.

Noha a sárkányviadal motívuma csak a későbbi

évszázadokban épült a György-legendába, kifejezi a keresztény meggyőződést, hogy a hit megszünteti a démonok uralmát, és a gonoszt minden alakjában legyőzi. Ilyen szemlélettel olvassunk el egy Szent Györgyről szóló részletet a *Legenda aurea*ból:

„Silena városa közelében volt egy tó, s abban lakott egy mérges sárkány. Már többször megfutamította a népet, amikor fegyveresen ellene vonult. Így hát a polgárok naponta két juhot adtak neki. Amikor a juhok megfogyatkoztak, megegyeztek, hogy naponta egy embert áldoznak a szörnynek. Sorsot vetettek, mely alól senki sem vonhatta ki magát. Amikor már a városnak szinte minden ifja és leánya áldozatul esett, történt, hogy a sors a király leányára esett. A király jajveszékelt és megkísérelte, hogy leányát megóvja a nyomorúságos haláltól. A nép pedig rettegett, hogy mindnyájukat megöli a sárkány.

Könnyezve ment a leány a tóhoz. És akkor Szent György arra jött lóháton. Megkérdezte, mi baja van. A lány így válaszolt: „Jó ifjú, szállj gyorsan lovadra, és sietve fuss el innen!” — és elbeszélte neki mindent. Ő pedig ezt mondta: „Ne félj, segíteni fogok rajtad Krisztus nevében.” Még beszéltek, amikor a sárkány kiemelte fejét a tóból. A leány reszketett a félelemtől, György azonban lovára pattant, keresztet vetett magára, és szembe lovagolt a sárkánnyal, amely rárontott. György nagy erővel megforgatta lándzsáját, Istennek ajánlotta magát, és olyan súlyos csapást mért a sárkányra, hogy az a földre zuhant. Akkor megparancsolta a leánynak, hogy a sárkány övét kösse a nyakára és vezesse be a városba. Az megtette és a sárkány úgy ment utána, mint egy szelíd kutya. A városban a nép rettenetesen megijedt, de György így szólt hozzájuk: „Ne rettegetek, mert az Úristen küldött hozzátok, hogy megszabadítsalak benneteket ettől a sárkánytól. Ezért higgyetek Krisztusban, és keresztelkedjete meg, akkor megölöm ezt a sárkányt.” Így hát a király és a nép megkeresztelkedett, György pedig kihúzta kardját, és megölte a sárkányt. Ugyanazon a helyen szép templomot építettek, és az oltárnál élő forrás fakadt, amely meggyógyított minden beteget, aki csak ivott belőle.”

Devecsery László¹

A SÁRKÁNYÖLŐ

A mesék meghaltak.
A sárkányok élnek.
Sárkányvér folyik...
Belőle újabb élet támad.
Ránk tör a rontás...
György-vitéz, merre vagy?

Fotó: Szent György, Prága

¹Devecsery László költő Szombathelyen él

ST. GEORGE AND THE DRAGON

LEGEND FROM GERMANY

In ancient times a fiery dragon came to the area above the village of Ebringen and disappeared into a cave on the southern slope of Schönberg Mountain. The heathen population revered the dragon as a god, to whom from time to time a human sacrifice had to be presented for its nourishment. Finally the lot fell on the charming and youthful daughter of the prince who resided at Schneeberg Castle.

At the same time there lived at the foot of Schönberg Mountain a young knight who had secretly converted to Christianity. When he learned of the horrible fate awaiting the prince's daughter he bravely resolved to kill the all-powerful dragon. Well armored and with a mighty spear in his right hand, he mounted his valiant steed and, trusting in his god, he advanced toward the hellish beast.

Greedily awaiting the fearlessly advancing attacker, the monster lay before his cave, his jaws opened and fuming with poison. The proud and foaming steed reared up, but powerful arms swiftly and surely held the reigns and aimed the spear. Hissing, the death-delivering projectile flew into monster's open throat.

The prince and the people received the news of the young knight's brave and liberating deed with jubilation. And with jubilation they praised the battle god who had granted such great power to the warrior. To commemorate the deed, stone crosses were erected on the houses in Ebringen, above which the dragon had formerly flown. Some of these stone crosses still exist on gables in the village. The daring knight, whose name was George, was now revered as a saint, and thus the place where he lived was later called Saint George.

Until a short time ago, an annual festival was held there every April 23, the saint's day, and peasants from the region would ride their horses around the church three times, asking Saint George's protection for their horses.

LEGEND FROM ENGLAND

St. George journeyed for many months by land and sea until he came to Egypt. Here he met a poor hermit who told him that everyone in that land was in great distress, for a dragon had long ravaged the country.

'Every day' said the old man, 'he demands the sacrifice of a beautiful maiden and now all the young girls have been killed. The King's daughter alone remains, and unless we can find a knight who can slay the dragon she will be sacrificed tomorrow. The King of Egypt will give his daughter in marriage to the champion who overcomes this terrible monster.'

When St. George heard this story, he was determined to try and save the princess, so he rested that night in the her-

mit's hut, and at daybreak set out to the valley where the dragon lived. When he drew near he saw a little procession of women, headed by a beautiful girl dressed in pure Arabian silk. The Princess Sabra was being led by her attendants to the place of death. The knight spurred his horse and overtook the ladies. He comforted them with brave words and persuaded the princess to return to the palace. Then he entered the valley.

As soon as the dragon saw him it rushed from its cave, roaring with a sound louder than thunder. Its head was immense and its tail fifty feet long. But St. George was not afraid. He struck the monster with his spear, hoping he would wound it. The dragon's scales were so hard that the spear broke into a thousand pieces and St. George fell from his horse. Fortunately he rolled under an enchanted orange tree against which no poison could prevail, so that the venomous dragon was unable to hurt him. Within a few minutes he had recovered his strength and was able to fight again. He smote the beast with his sword but the dragon poured poison on him and his armour split in two. Once more he refreshed himself from the orange tree and then, with his sword in his hand, he rushed at the dragon and pierced it under the wing where there were no scales, so that it fell dead at his feet.

Kovács Géza: Trón

REJTŐ JENŐ

A SZÓKE CIKLON (Első fejezet, részlet)

Egy milliomos örökre leteszi a csirizesvödört. Végrendelkezik vagyonáról, amelyet könnyű megtalálni. Itt kell lennie valahol a Földön. Az igazgató beszámol egy fegyencről, aki 190 cm magas, régi sebhely rútitja el az orrát, és feltételezhető, hogy nem aludt. Ez baj. A falnak is fülei vannak, Eddy Rancing személyében. Terve a következő: kirabolja a lányt, hogy gazdaggá tegye. Elrohan.

1. A milliomos, kezében a vödörrel, egy másodpercre megállt. Ezt nyomban nagyon megbánta, miután egy erőteljes lökés figyelmeztette, hogy siessen, mert a műhelyben már várják. A műhelyben csakugyan várták lakótársai a milliomost, a vödörrel. A lakótársak ugyanis üres idejüket papírzacskó-készítéssel ütötték agyon, és ehhez az időtöltéshez állandóan csirizre volt szükségük, amelyhez a fent inzultált milliomos útján jutottak.

E gazdag úr társadalmi osztályához nem illő közönnyel vette tudomásul azt a tényt, hogy oldalba lökték. A milliomos ugyanis, bármilyen hihetetlenül hangzik ez, a Dartmoor nevű helységben fennálló angol fegyház lakója volt. Már nyolc esztendeje élt pillanatnyilag ebben a környezetben. Azt, hogy milliomos, senki sem tudta róla. Általában nem tudtak róla mást, csak annyit, hogy zárkózott, hallgatag, kissé nehézkes öregúr, akit elég tiszteletre méltó korban, a bűnözés terén betöltött harminc teljes szolgálati év után helyeztek jól megérdemelt nyugalomba, életfogytiglani teljes ellátással Dartmoorba.

Itt már a nyugalmazott bűnöző egyszerű, békés életét éli: cellatakarítás, séta, zacskóragasztás, néha élelmiszercsomag és olykor látogató. Jimmy Hogannak csak egy látogatója volt: miss Evelyn Weston. Mióta egykori iskolatársa meghalt, a leány látogatta meg kéthónaponként, ilyenkor néhány szót beszélt az öreg fegyencel, aki csak barátságatlanul, komoran dörmögött rá valamit.

Miss Weston bölcsészetet tanult az egyetemen, ami nem a legkedvezőbb fényt veti egy fiatal hölgy gyakorlati érzékére. Különös, de így van: akik a legnagyobb mesterektől tanulnak bölcsen gondolkodni, azoknak általában a legritkább esetben jut az eszükbe olyasvalami, aminek hasznát vehetik. Evelyn Weston például abból próbált megélni, hogy régi francia balladákat fordított angolra. Ha tekintetbe vesszük, hogy történetünk idején Angliában pánikszerűen csökkent a kereslet francia nyelvből átültetett balladákban, nem csodálkozhatunk azon, hogy miss Weston és édesanyja nagy szegénységben éltek a Kings Road egy bérházának manzárdjában. Az elhunyt Weston nyugdíjából alig futotta megélhetésre. Szerencsére Mrs. Weston fivére, ha nem is volt vagyonos ember, arra tellett a jövedelméből, hogy időnként kisebb-nagyobb összegekkel segítségére legyen húgának. Ez a fivér, Mr. Bradford: úri szabó volt. Elég jómódú, mert iparán kívül tőzsdei spekulációkkal is foglalkozott, általában sikeresen.

Az elmondottakat csak annyiból tartom fontosnak, hogy az olvasó érzékelti tudja Evelyn Weston áldozatkészségét, amellyel szerény körülményei dacára sem hagyta sorsára a vén bűnös Jim Hogant, és időnként egy-egy csomag élelmiszert vitt el hozzá Dartmoorba.

2. Miután Jim Hogan már tizenöt évet ült, ügye a legfelsőbb fórum elé került, és ezen a végső fokon csak felmentő ítéleteket hoznak. Az öreg Hogan a rabkórházban várta, hogy szabadlábra helyezték földi testéből, és miután olyan hatóság előtt állott, ahol a legnagyobb bűn is eltörpül a legkisebb jó mellett, bizonyos lehetett benne, hogy néhány órán belül elhagyja Dartmoort.

Este nyolckor meglepő dolog történt. Az öreg Hogan kijelentette, hogy végrendelkezni akar. Az orvos először a láznak tudta be az egészet. Ugyan miről végrendelkezhetne egy vén fegyenc? Teste a földé, lelke a pokolé, ruhája az államé. Miután azonban a rab kötötte magát furcsa ötletéhez, és mivel egy haldokló utolsó kívánságát még fegyházigazgatók is ritkán tagadják meg, tehát jegyzőkönyvbe vették az öregúr végső intézkedését, kívánsága szerint kizárólag a pap és az igazgató jelenlétében... Másnap a vén Hogan már a Saturnus peremén ülve vidáman lóbázta lábait, és több ezer fényév távlatából visszanezve hasfájós bolygónkra, meglegedetten dörzsölte a kezét: Körülbelül egymillió fontot hagyott miss Evelyn Westonra.

3. Nem szeretek senkit sem a gyöngéje után megítélni. A kíváncsiságot sem tartom bűnnek. Lehet, hogy hamar megöregszik általa az ember, legalábbis emellett szól az a körülmény, hogy igen sok hölgy aránylag fiatalon állandóan kozmetikushoz jár, de semmi esetre sem bűn. A kíváncsiságnak azonban van egy torzszülött ikertestvére, csúnya fattyúhajtása: a hallgatózás. A hallgatózó embert megvetem. Valahányszor hallgatóztam, lelki konfliktusom volt utána. Higgyék el, hogy van abban valami, ami orgyilkosságra emlékeztet, midőn hallószervünkkel hátulról ledöfjük egy másik ember titkát. Eddy Rancingnak sem bocsáthatjuk meg ezt az alattomoságot, pedig a fiatalember szerelmes volt, és jól tudjuk, hogy ez a lelkiállapot milyen nagymértékben oxidálja olykor a legacélosabb férfijellemet is. Eddy Rancing hallgatózott. A manzárdszobák oly vékony fallal vannak elválasztva, hogy e művelethez elegendő volt fülét erősen a tapétára szorítani, és nyomban minden szót áthallott, amit a szomszédban lakó Evelyn Weston édesanyjával beszélt. Később egyre szorosabban tapadt a falhoz, és legszívesebben a másik fülét is odaszorította volna, ha a természet, a hallgatózó emberek nagy bosszúságára, nem osztja be olyképpen füleinket, hogy azok két párhuzamos sík irányában nőjenek ki arcunkból. Szerencsére így is jól hallott mindent.

Evelyn egy levelet olvasott föl. Az öreg Jim Hogan végrendelete volt ez a levél. A délutáni postával érkezett.

“...Jim Hogan fegyenc kívánságára készséggel tanúsítjuk, hogy nevezett személyes tapasztalatunk, de az intézeti orvos véleménye alapján is, ép elmével és betegsége dacára teljes öntudatánál, az alábbi rendelkezést mondotta tollba, és saját

aláírásával hitelesítette.

G. H. Gladstone lelkész és M. Crickley igazgató.”

“Egymillió font sterling értékű vagyonomat Samuel Weston leányára, Evelyn Weston, Kings Road 4. sz. alatti londoni lakosra hagyom. Az egymillió font sterling értékű vagyon díonagyságú gyémánt, amelyet ajándékba kaptam. Ez elég valószínűtlenül és csodálatosan hangzik, de valószínűtlen és csodálatos események ideje volt, mikor hozzájutottam.

A háború végén, néhány angol katonával együtt, én is beálltam Kolcsak ellenforradalmi hadseregébe. Miután Szibériában véget ért a hadjárat, hihetetlen szenvedések árán sikerült visszatérnem európai Oroszországba. Egy halott osztrák fogoly írásaival feljutottam az egyik fogolyszállító vonatra, és elértem Moszkvát. Ott néhány hozzám hasonló emberrel vállalatot alapítottunk, amelynek fő jövedelmi forrása a rémülten menekülni akaró vagyonos emberek kifosztása volt. Az ilyen embereket kinyomoztuk és ajánlkoztunk, hogy átszöktetjük őket Lengyelországba. Erre a célra szereztünk egy katonai teherautót. Valami elhagyatott helyen azután egyszerűen elvettük mindenüket, és otthagytuk őket az úton. Így akadt horogra az az öregúr is, alacsony, ősz hajjú, szakállas, halk szavú ember, utolsó szökevényünk. Mesebeli összeget ígért, ha átcsempésszük Lengyelországba. Kerek ötvenezer dollárt! Ezen a napon nem is vittünk más utast. Felraktuk az öreget ládáival, csomagjaival, és elvittük vagy kétszáz versztnyire, ahol egy behavazott erdőn haladt át az országút. Itt kifosztottuk. Illetve kifosztottuk volna, de nem lehetett. Ruhanemű, könyv és egyéb értéktelen holmi töltötte ki utasunk poggyászát. Hiába vágtuk szét a kabátja bélését, hiába törtük darabokra a ládáját; ez az ember nem hozott magával semmit sem. Három társam ráfördött, hogy miből akart ötvenezer dollárt fizetni? »Még annál is többet adok - felelte az utas -, ha átvisznek a határon. A vagyonom ugyanis már nincs Oroszországban.« Az egyik társam előrántotta a kését, és nyomban ledöfi az öreget, ha nem lököm félre. Most már nincs okom rá, hogy mentegessem magam; hitvány bűnöző voltam, és ha megleptek olykor munka közben, nem néztem, hová szúrok, de azt igenis állítom: az emberi érzés sohasem veszett ki teljesen belőlem. Nem hagytam lemészárolni az öreget. Veszekedés, majd verekedés lett belőle, végül engem is letaszítottak az autóról és elrobogtak.

Nem mondom el részletesen, hogyan jutottunk el a lengyel határig, kisvárosokon, tanyákon keresztül, mondanivalóm szempontjából csak az a tény fontos, hogy elértük utunknak azt a kritikus szakaszát, amely a két országot néhány kilométeres sávon elválasztotta egymástól a béketárgyalások idejére, és »semleges zónának« nevezték. Kemény tél volt. Rossz felszereléssel, sérült karral és egy fáradt, öreg aggastyánnal bolyongtam a hóban. »Uram, meglátja - ismételte az öreg, abban a hitben, hogy lelket önt belém -, ha innen élve kijutunk, gazdaggá teszem magát.« Majd úgy meg nem vertem. »Hagyja már ezeket a meséket!

Nincs magának egyebe a nadrágjánál!« Most is magam előtt látom, ahogy rám nézett: »Téved, uram. Milliókat érő ékszereim már régen Párizsban vannak. A fiának sikerült még idejében elmenekülni.

Ez az igazság. Nem kérhet annyit, hogy szerénytelen legyen.« Egyre dühösebb lettem. »Tudja mit - fördedtem rá -, beszéljük talán meg itt a hófúvásban, hogy alkalmilag elhozza nekem Londonba családi ékszerei közül a legértékesebbet. Bizonyos vagyok benne, hogy megéri.« Nyugodtan bólintott: »Ha élni fogunk, uram, akkor elhozom önnek Londonba a legértékesebb családi ékszerünket. Bár éppen ettől nem szívesen válok meg, mert a régi cári korona legszebb gyémántja.« Képzeltetik, mit feleltem. Körülöttünk sűrű oszlopokban rohant a tölcserbe kavargó hó, a szél kis híján levert a lábunkról, és mindezt távoli farkasüvöltés tette felejthetetlenül ijesztővé. Közben eltévedtünk.

Szörnyű vándorlás következett. Utolsó erőink megfeszítésével, rogyadozva bolyongtunk, míg ismét székényom tűnt fel a hóban. Az utolsó útszakaszon az öreget már beteg karommal kellett vinnem, miközben magamat is alig bírtam továbbvonszolni. Mégsem lettem volna képes rá, hogy otthagyjam fekvé a hideg, fehér sivatagban. Fogcsikorgatva, dühösen, de cipeltem. Végül ránk találtak a lengyel határőrök. Útitársamat súlyos állapotban szállították be a legközelebbi kórházba, és engem is annyira megviselt az út, hogy egy egész üveg pálinkát kellett kiinnom, amíg rendbe jöttem. Menekülők között, tehervagonba gyömöszölve érkeztem Danzigba, ahonnan egy angol cirkáló hazavitt. Tökéletesen elfeledkeztem az öregről. Londonban ismét megtaláltam régi cimboráimat, és nyomban »munkához« láttunk. Néhány sikeres betörés után rajtavesztettünk, bezártak.

Büntetett előéletű voltam, ezért két évre ítélték, pedig csak egy betörést sikerült rám bizonyítani. Az ügyvédem figyelmeztetett, hogy ha kiszabadulok, gondoljam meg, mielőtt bármilyen ügybe is belekeverednék, mert ha ismét törvény elé kerülök, a maximumot fogják kiszabni rám. De mit tehet az ember túl a negyvenen, ha addig mást sem próbált, csak rabolni és lopni? Kiszabadulásom után négy nappal már betörtem a Manhattan Áruházba. Csak egy napot vártam volna még! Huszonnégy órán múltott, hogy nem mint gazdag, szabad úr fejezem be az életemet, hanem így halok meg, életfogytiglani büntetésem az utolsó másodpercig kitöltve. Betörés közben meglepett az éjjeliőr. Dulakodtunk. Végül leszúrtam és elmenekültem. Azt hittem, meghalt.

Elhatároztam, hogy összeszedem a holmimat, és elhagyom Angliát. Bizonyos voltam benne, hogy reggel, ha felfedezik a gyilkosságot, engem is gyanúba vesznek. Arra nem gondoltam, hogy még az éjszaka folyamán a nyomomban lehetnek.

Pedig így történt. Az ór nem halt meg. Súlyos sebével elvonszolta magát a riasztócsengőig...

(Folytatjuk)

P. HOWARD (JENŐ REJTŐ)

THE BLOND HURRICANE

Translation by István Farkas (Chapter One, excerpt)

A millionaire lays down the glue-pot for good. He makes his will, disposing of his property, which is not far to seek: it must be somewhere on this earth. Even walls have ears - in the head of Eddy Rancing. His plan is to rob the girl, so that he can then make her rich. Exit Eddy Rancing. The Governor describes a prisoner 6ft. 3in. in height, with a disfiguring scar on his nose, who just possibly was not sleeping. Too bad!

1. The millionaire, pail in hand, halted for a second. The next instant he deeply regretted his momentary pause for a vigorous shove from behind reminded him that he must get a move on because the men in the workshop were waiting for him. The millionaire's arrival with the glue-pail was indeed being awaited by his fellow inmates. They were endeavouring to while away their time by making paper-bags and for this pastime were dependent on a steady supply of glue, which they obtained from our manhandled millionaire.

This affluent gentleman noted the fact that he had been given a push with an indifference ill-becoming a man of his social class. For the millionaire, fantastic as this may sound, was an inmate of the British prison at Dartmoor. This had been his abode for the last eight years, yet the fact that he was a millionaire was not known to anyone. Most people knew little about him beyond the fact that he was a rather stand-offish, tongue-tied old bird, somewhat on the heavy-handed side, who, at a venerable age, after a service record of full thirty years in the field of crime, had been sent into well-deserved retirement, with board and lodging for life, at Dartmoor. Here he lived the unexciting, peaceful life of the retired criminal, dividing his day between cleaning his cell, taking a walk in the prison yard, and gluing paper-bags, and there were the occasional food parcels and visitors. Old Jimmy Hogan had only one visitor: Miss Evelyn Weston. After his former school-mate had departed this life, the daughter of the deceased continued to visit him once every two months. On these occasions, conversation between caller and host was not as a rule very spirited: the young lady would venture a few remarks to which he would respond with a mutter and a scowl.

Miss Weston was a student of literature and philosophy - a circumstance which bespeaks little practical common sense in a young lady. That may seem odd but it's a fact. It is just those who acquire their wisdom from the greatest philosophers who are most incapable of turning their ideas to good advantage. Evelyn Weston, for instance, was trying to earn a livelihood by translating old French ballads into English. If you consider that at the time of our story England was being rocked to the foundations by a

dramatic slump in the demand for translations of old French ballads, you will not be surprised to learn that Miss Weston and her mother lived in great penury in the garret of a tenement house in Kings' Road. The pension they received after Mr. Weston's death hardly enabled them to make ends meet. Fortunately Mrs. Weston's brother contributed sums of varying amounts to meet their household expenses. This brother - Mr. Bradford, bespoke tailor for gentlemen - though not a wealthy man, was tolerably well provided with the necessary, owing to the fact that, besides plying his trade, he engaged in business speculations which were invariably successful.

I have thought it necessary to give you these facts so that you may the better appreciate the measure of Evelyn Weston's unselfishness in not letting old sinner Hogan down, for all her modest means.

2. When Jim Hogan had done fifteen years in jail, his case was brought before the Highest Court of all; and at this ultimate resort, nothing but acquittals are ever pronounced. Old Hogan waited in the prison hospital for release from human bondage; and as he was to stand before an Authority in whose judgment the most monstrous crime is dwarfed by the smallest good deed, he could be confident that in a matter of hours he would obtain his discharge from Dartmoor.

At eight o'clock in the evening, an unusual thing happened.

Old Hogan declared that he wanted to make his will. At first, the doctor put it down to the patient's high temperature. What could an old lifer possibly possess that he should need a will to dispose of it? His body would be committed to earth, his soul to hell, and his clothes consigned to the prison stores. However, as the prisoner persisted in his strange wish, and as even prison governors seldom refuse to grant a dying man's last request, the old gentleman's final disposition was put on record - in the presence of the chaplain and the governor, in compliance with his wish. Next morning, old Jim Hogan was sitting on the ring of Saturn, dangling his feet cheerfully. He looked back at our dyspeptic planet from a distance of several thousand light-years, and rubbed his hands contentedly.

He had left to Miss Evelyn Weston the sum of approximately one million pounds.

3. I think it is unfair to judge people by their foibles. Nor do I consider curiosity a sin. It may have killed the cat or it mayn't (we know for certain that it has killed very few people, if any), but it isn't a sin. However, curiosity has a rather ugly twin sister or wild offshoot - eavesdropping. Eavesdroppers I despise. Every time I've caught myself eavesdropping I've had a guilty conscience which haunted me for minutes on end. There is something about this action which resembles assassination: It's as if you, with your organ of hearing, were stabbing other people's secrets in the back. One cannot therefore condone the sneaky behaviour of Eddie Rancing, even though the poor chap happened to be head over ears in love - a condition in which we all know that even the most adamant of male hearts is liable to be eroded. (Besides, mind you, young Eddie's heart, even at its

stoutest, needed little eroding to be turned into the washiest mash ever prepared for greedy infant lips.)

And so we now find Eddie Rancing eavesdropping. Garret rooms are partitioned by walls so thin that for this operation he had only to press his ear to the wall-paper to be able to hear every word that passed between Evelyn Weston and her mother next-door. Later on, he glued himself more and more adhesively on to the wall and would fain have pressed his other ear to it as well, had not a killjoy Nature rendered such a feat totally impossible. Luckily for him, he could hear everything distinctly enough even with one ear.

Evelyn was reading a letter to her mother. It was old Jim Hogan's last will and it had arrived by the afternoon post.

"...The undersigned, (Evelyn read), at the request of James Hogan, convict, readily certify herewith that in our opinion as well as that of the prison doctor, the afore-named convict was *compos mentis* and, despite his illness, in full possession of his faculties when he dictated the testamentary disposition below, the authenticity whereof he has confirmed by his signature hereunto affixed.

"The Rev. G. H. Gladstone. M. Crickley.
Governor

"I hereby bequeath my property to the value of one million pounds, to Miss Evelyn Weston, daughter of the late Samuel Weston, of Kings' Road, London. This property, worth one million pounds sterling, is a walnut-sized diamond which was presented to me as a gift. This may sound rather improbable and extraordinary, but then it was at a time of improbable and extraordinary happenings when it came into my possession. At the end of the war, in 1919, together with certain other British servicemen, I joined General Kolchak's counter-revolutionary army. When the campaign in Siberia had ended, I managed to make my way back to the European part of Russia after incredible hardships and suffering. Armed with the papers of a dead Austrian prisoner-of-war, I managed to get into a POW train and in this manner reached Moscow. Here, I ganged up with a number of people of my ilk and floated a company whose main line of business concerned the robbing of panic-stricken propertied types who were trying to flee the country. Our custom was to nose out a few such people and offer to smuggle them across the border into Poland for which purpose we had thoughtfully provided ourselves with an army lorry. Then, at some out-of-the-way place, we would simply swipe all their possessions and leave them in the road. In this way an old gentleman, short, white-haired and bearded, a soft-spoken old fellow and our very last passenger, was caught in our trap. He promised us a fabulous sum of money if we would smuggle him into Poland: he said he would give us a round sum of fifty thousand dollars! That day, we carried no other passengers but him: we put the old man into the lorry together with all his bags and boxes, and drove him a distance of some 200 *versts*, to a place where the highway ran through snow-bound woods. There we robbed him. That is to say, we would have robbed him, but we

couldn't. Our passenger's luggage consisted of clothing, books and other worthless stuff. There was nothing to be gained by slashing the lining of his coat, or smashing up his chest: the man had no money on him at all. My three mates rounded on him: where was he going to get the fifty thousand dollars with which to pay us? 'I will pay you more than that,' said the passenger, 'if you will take me across the border. My property isn't in Russia any more.' One of my mates whipped out his knife and would have stabbed the old man there and then if I had not pushed him aside. I have no reason now to try and whitewash myself; I was a crook and a cad and, if there was any danger of my being caught doing a job, I would not have hesitated to use a knife. But one thing I insist on; namely, that never, at no time, did I ever become entirely incapable of humane feeling. I would not allow that old man to be massacred before my very eyes. There ensued an altercation which led to blows, and in the end my partners thrust me as well as the old man out of the lorry, and they all rumbled off. I shall not go into a detailed account of how we got to the Polish border making our way past small towns and lonely farmsteads. The only fact that has any relevance to my present story is that we finally reached the crucial stage of our journey where we found ourselves in what was called the 'neutral zone' - a strip of land several kilometres wide that separated the two countries during the peace talks. It was a severe winter; and here was I roaming about in the snow, ill-equipped, with one arm wounded, and saddled with a weary old man. 'You will see, sir,' he kept repeating, apparently under the illusion that he was boosting my moral, 'that once we're out of this alive, I will make you rich.' It was touch and go I didn't beat him up. I did give him a ticking off. 'Ah, stop gassing,' I said, 'why, you haven't got anything besides those blessed trousers you're wearing!' I can still see his face as he looked at me. 'You're wrong,' he said. 'I have jewels that are worth millions - in a safe place in Paris. You see, my son got away safely in good time. It's the truth. Name your own price - and don't be modest.' I was getting hotter and hotter under the collar. 'You know what?' I shouted at him. 'Let's come to some arrangement here and now in this snow-storm. Let's say that you will one day bring to me in London the most precious piece from your family jewels. It'll be worth your while, I'm sure.' He quietly nodded. 'If you and I manage to survive, I'll bring the most valuable item of my family jewels to you in London. I shall be sorry to part with that particular jewel though; for it was the finest diamond in the Tsar's old crown.' You can well imagine what I answered to that. Funnels of snow were being sucked past us on every side; we were nearly knocked off our feet by the force of the gale; and distant howls of wolves made the whole scene unforgettably fearsome. We lost our way and could only wander on as if in a nightmare. We staggered on and were at the end of our strength when we found a cart-track in the snow. On the last stretch, I had to support the old man with my wounded arm, while I was hardly able to drag my own body along. Still, I should not have had

it in me to leave him lying in that frozen, white desert. I gnashed my teeth, and fumed, but I lugged him along. At last, we were intercepted by Polish frontier police. My travelling companion was taken to the nearest hospital in a serious condition.

Our ordeal had taken a good deal out of me too, and I had to drain a whole bottle of vodka to get right again. I packed myself among a load of refugees in a goods waggon heading for Danzig, where I went on board a British cruiser and so returned to England. And I never gave that old man another thought. Back in London, I soon got in touch with my old pals, and we got down to work without delay. After a few successful burglaries, we managed to get caught and sent to jail. And because I was an old lad I got two years, although they could not prove me guilty of more than one case of burglary. My solicitor warned me that when I was released I should think twice before getting myself involved in anything again because if I was brought to trial again, I would be sure to get the maximum sentence.

But what can you do when you're on the wrong side of forty and have never tried your hand at anything except robbing and stealing? Four days after I had been released from prison, I broke into Selwyn's Department Store. If only I had waited one more day! If I had hesitated for another twenty-four hours I should now be ending my life as a wealthy gentleman enjoying my freedom instead of dying as I am, serving a life sentence down to the last minute. Just as I was looting the stuff, the night watchman arrived and caught me in the act. There was a bit of a struggle and in the end I stabbed him and fled. I thought I'd killed him. I decided that I'd have to pack up my traps and get out of England. I felt sure that when they discovered the murder in the morning it would be me that they'd suspect. It never occurred to me that the police would be on my trail that very night. Yet that was what happened...

(To be continued)

Kovács Géza: *Lendületben*

EASTER CELEBRATION AT A TARAHUMARA VILLAGE IN THE COPPER CANYON, MEXICO

The Copper Canyon (Spanish: Barranca del Cobre) is a group of canyons consisting of 6 distinct canyons in the Sierra Tarahumara in the southwestern part of the state of Chihuahua in Mexico. Mexico established the Parque Nacional Barranca del Cobre (Copper Canyon National Park) to showcase this remote area.

The canyon is the traditional home of the indigenous Raramuri (Tarahumara) people.

To begin to understand the Tarahumara ceremonies, one has to have a basic understanding of the Indians' religion. The Tarahumara are outwardly Catholic, but their version of Catholicism is unlike any form we are familiar with.

In 1602, the Jesuits brought Christianity to the Indians, who adopted it, but interpreted and modified it to conform to their own customs and ideas. In 1767, King Charles III of Spain expelled the Jesuits from the New World, and the Tarahumara, on their own now, continued to develop their religious beliefs and rituals. Their resulting theology is as follows:

God is the father of the Tarahumara and is associated with the sun. His wife, the Virgin Mary, is their mother and is associated with the moon. God has an elder brother, the Devil, who is the uncle of the Indians. The Devil is the father of all non-Indians, whom the Tarahumara call *chabóchi*, "whiskered ones." At death, the souls of the Tarahumara ascend to heaven while those of the *chabóchi* go to the bottommost level of the universe.

The well-being of the Tarahumara depends on their ability to maintain the proper relationship with God and the Devil. God is benevolent, but they must not fail to reward His attentions adequately. The Devil is the opposite, and will cause the Indians illness and misfortune unless they propitiate him with food. God is pleased by the dancing, chanting, feasting, and offerings of food and corn beer, that are a part of all Tarahumara religious festivals. The Devil is also pleased because the Indians bury food for him at these fiestas.

Of all the religious ceremonies throughout the year, The Easter celebrations are the most important. Hundreds of men, women, and children converge on the local church from villages as far away as fifteen miles. These celebrations are for socializing and having a good time, but the Indians also expect their efforts to please God so that He will give them long lives, abundant crops, and healthy children.

The Easter rituals concern the relationship between God and the Devil. Although God and the Devil are brothers, and occasionally get along, the Devil is usually bent on destroying God. Most of the time God fends the Devil off.

But each year, immediately prior to Holy Week, the Devil succeeds by trick or force in rendering God dangerously vulnerable. The Easter ceremonies are intended to protect and strengthen God so that He can prevent the Devil from destroy-

ing the world.

Each of the men and boys of the community takes part in the ceremonies as a member of one of two groups. The first group, the Pharisees, are the Devil's allies, and carry wooden swords, painted white with ochre designs. The second group, the Soldados, the Soldiers, are allied with God, and carry bows and arrows.

The celebrations begin on the Saturday prior to Palm Sunday, with speeches and ritualized dances. The Pharisees, their bodies smeared with white earth, and the Soldados dance to the beating of drums and the melody of reed whistles. About midnight, a mass is held in the church. Shortly after sunrise, bowls of beef stew, stacks of tortillas and tamales and bundles of ground, parched maize, are lifted to the cardinal directions, allowing the aroma to waft heavenward to be consumed by God. The food is then distributed among the people. At mid-morning the Soldados and Pharisees set up wooden crosses marking the stations of the cross, a mass is held, and the priest leads a procession around the churchyard, with the participants carrying palm branches.

Three days later, on Holy Wednesday, the ceremonies resume, and for the next three days there are processions around the church. The point of the processions is to protect the church and, by extension, God and God's wife.

On the afternoon of Good Friday, the Pharisees appear with three figures made of wood and long grasses representing Judas, Judas's wife, and their dog. To the Indians, Judas is one of the Devil's relatives, and they call him Grandfather and his wife Grandmother. Judas and his wife wear Mexican-style clothing and display their oversized genitalia prominently. The Pharisees and Soldados parade the figures

around the church, dancing before them. The Pharisees then hide the figures away for the night.

On Saturday morning, the Soldados and Pharisees engage in wrestling matches, battling symbolically for control of Judas. The Soldados then take possession, shoot arrows into the three figures and set them afire. The people retire to continue the celebrations at the many tesguino drinking parties.

Kovács Géza: Nehézségek

KATI REKAI

M IS FOR MOOSE

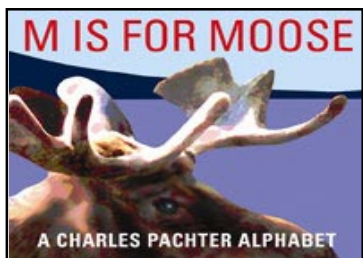
A Charles Pachter Alphabet, by Charles Pachter
A Cormorant Books Release

The fact that you already know your alphabet is absolutely no reason whatever not to indulge in the joy of Charles Pachter's alphabet book.

World-renowned Canadian painter, printmaker, sculptor, designer, historian, lecturer and entrepreneur par excellence, Pachter's latest creation is a delightful collection of his works, one, two or three of which illustrate a particular letter per page, in alphabetical order of course, and with playful "Pachteresque", often rhyming, cut lines.

Among my all-time favourites are: B is for Butter Tarts, D is for Dock, a place to sit for a while, F is for Flags (two of Pachter's magnificent Canadian flag series), H is For Hockey, our Heroes, our boys, all of them players with our favourite toys; two fabulous pages of Toronto Maple Leafs and Montreal Canadiens hockey players and their goalies in motion, images that also appear as a mural on the walls of the Carlton subway stop in Toronto, J is for Joyride, oh what a hoot (the infamous smiling Queen on a moose painting) and J is for Judges we supremely salute (the wonderful portrait of Canada's Supreme Court judges, titled The Supremes). The P pages are magnificent side-by-side portraits: a self-portrait of Pachter and a portrait of his close friend, Canadian writer/poet Margaret Atwood. Pachter's signature subjects, moose and flags are interwoven throughout the book. Among the Ss are Spotlight, a moose with his shadow in a spotlight and Side by Side, the American and Canadian flags waving together on one flagpole, a painting that was later made into thousands of posters to illustrate Canadians' support for America in the wake of the horrors of 9/11. T is "owned" by red Tie and Pierre Elliott Trudeau, depicted by a portrait of the late Prime Minister in which he sports a red tie, as well as Tightrope, a marvelous painting of a moose walking across a tightrope high above Toronto's CN Tower.

Special treasures can be found following the letter Z: Pachter's bio "In His Own Words", a divine recipe for the Best Butter Tarts, games to find the number of certain images in the book, and excellent biographical sketches and/or historical notes of the subjects in the portraits and paintings.

This book is much, much more than merely a fine illustrated book of the alphabet. It is a wonderful collection

of a master painter's works of art in a format to be enjoyed time and time again by readers of all ages.

THE WISDOM OF BIRDS

An Illustrated History of Ornithology, by Tim Birkhead
Published by Greystone Books

Bird-watching began thousands of years ago and remains a favourite pastime of many thousands of people of all ages, world-wide. Its advantages are many. It is relaxing, can be conducted anywhere at anytime during daylight hours and requires next to no equipment; a good pair of binoculars will suffice. It has also become big business globally, grossing more than \$12 billion in North America alone in 2007.

For many, bird-watching is an acquired skill; a challenge that can become highly competitive. The bird-watcher is considered only as good as the length, variety and uniqueness of his or her bird-spotted list. Avid bird-watchers, ornithologists and merely bird-lovers alike will be fascinated by Tim Birkhead's new book. A professor of animal behaviour and the history of science at the University of Sheffield, in the UK, Birkhead combines his expertise as a scientist with a writing skill that translates his scientific knowledge into pleasurable and understandable prose for the layperson. His study of birds is both compelling and comprehensible.

He examines the lives of birds from conception and egg, through birth territory and song to migration. As scientific knowledge has progressed, so has man's knowledge of birds. The author's ability to render technical matters and data accessible and understandable to the amateur mind makes this book "both entertaining and educational".

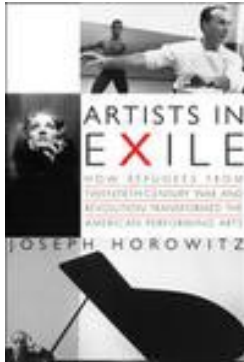
The more than 100 beautiful colour illustrations of birds in the book add much to the brilliance of this work as do the many mesmerizing tales of "ornithological superstitions and untested 'truths' over the centuries". From Aristotle through the Holy Roman Emperor Frederick II, to scientists past and present, the understanding of the history of birds is ever-evolving. Their migrations are remarkable and encompass the world. The flying distance many of them cover each year is extraordinary. Their relationships, often monogamous, are positively romantic. Regardless of size or "nationality", the lives of the many species of birds are unique and full of surprising adventures. Some have an extraordinary sense of geography and meteorology that allows them to spend the calendar year in two very different parts of the planet, according to the weather, and to return to the same nests year after year. Others never wander far from their natural habitats. Whether by instinct or intelligence, they are superb architects, nurturers, teachers and leaders as well. This book is of the highest quality and most enjoyable in its presentation of the history of the lives of birds. It is a great pleasure to read.

**VESZELY FERENC KANADAI MAGYAR KÖLTŐ,
ÍRÓ HONLAPJA VÁRIA LÁTOGATÓIT!
www.magyardok.com**

ARTISTS IN EXILE

How Refugees from Twentieth-Century War and Revolution
Transformed the American Performing Arts
by Joseph Horowitz. HarperCollins Publishers

This book is a remarkable study of how the most prestigious and renowned artists of the 20th century, mostly from Russia, Germany and Hungary were drawn to America either by desire or necessity; desire for the freedom and to be a part of the “infancy” of American culture, or the need to escape the two World Wars or the Russian Revolution.

Most of these artists became great successes in their adopted country, yet many, even after several decades, never felt at home in the “New World”. Horowitz examines a veritable Who’s Who of the worlds of music, dance, film and theatre and how each “maestro” or “mistress” of the genre coped with his or her status and success, or the lack thereof, in America and how each, in his or her way, influenced the evolution of American culture along the way.

In music, Horowitz begins with Dvorak’s sojourn in America. Although his stay was temporary, that experience produced his celebrated New World Symphony. He was followed across the ocean by composers Igor Stravinsky, Arnold Schoenberg, Paul Hindemith, Bela Bartok, Kurt Weill and Erich Korngold.

Among the conductors were great stars like Serge Koussevitzky of the Boston Symphony, founder of Tanglewood and mentor to Leonard Bernstein; Bruno Walter, Arturo Toscanini, Otto Klemperer, Leopold Stokowski, George Szell, and Fritz Reiner among others.

The extraordinary choreographer and founder of the New York City Ballet Company, George Balanchine revolutionized the art form of ballet due, in part, to his escape from the “chains” of traditional dance in which he had been trained in Russia, and which he continued to practice, but to a lesser extent, when he worked with Sergey Diaghilev in France. Balanchine and Stravinsky joined forces to create extraordinary dance and music for decades, Balanchine producing extraordinary ballets such as “The Firebird”, “Agon” and “The Rite of Spring” to Stravinsky’s unique compositions.

Many of the conductors also formed amazing orchestras, imbuing them with stern, Germanic discipline mixed with the youthful creativity of its American members. They also championed young American composers like Aaron

Copland.

Broadway welcomed the likes of Kurt Weill, Bertolt Brecht, the Russian actress Alla Nazimova, the great directors Max Reinhardt and Rouben Mamoulian and the sensational set designer, Boris Aronson.

In Hollywood, immigrant film directors Ernst Lubitsch, F.W.Murnau, Fritz Lang and Billy Wilder directed and enhanced the reputations of such legendary stars as Marlene Dietrich, Greta Garbo, Peter Lorre, and Bela Lugosi.

Among ex-patriot playwrights and writers were Bertolt Brecht, Ferenc Molnar, Thomas Mann, and Vladimir Nabokov. The lives of these extraordinarily creative men and women are fascinating in themselves, but Horowitz’s work adds an extra level of interest to these immigrant experiences. He explores what the artists’ “Old World” traditions and train-

BEMUTATKOZIK A HATÁRTALANUL ALAPÍTVÁNY

„Rakd meg, rakd meg, magyar testvér, azt a tüzet,
Isten tudja, mikor látunk megint ilyet.”

(Kis kece lányom, népdalfeldolgozás, Misztrál: Ösvény,
2002)

Cím: 1165 Budapest, Újszász utca 45/B. „i” ép. 107.
Telefon: 20/512-2854

www.hatartalanul.hu; www.hatartalanul.extra.hu

ALAPÍTÓK

Horváth Gábor Miklós

Tófalvi Szilvia

A KURATÓRIUM TAGJAI

Varga Gabriella, a kuratórium elnöke

Prof. dr. Vencser László, a kuratórium társelnöke

Dr. Oláh András, a kuratórium alelnöke

Dr. Hardy F. Gábor, a kuratórium titkára

Erdélyi László, a kuratórium tagja

FELÜGYELŐBIZOTTSÁG

Éber Tamásné

Bosánszki Tibor

Kövér Gábor

GRAFIKUS

Egyed Tibor

“Az előttem álló, hangyszorgalommal
elvégező, aprócska feladatok minden eddiginél
nehezebbek. Ezek azok, amelyeket nap mint nap meg
kell csinálnom...”

A tücsök hegedül egy nótát, és átadja nemes lelkét
teremtőjének. A hangya jóval hosszabb ideig él, de minden
másodpercét végigdolgozza. A halálos rémület hajszolja
fűszálról fűszálra. Harmadik szereplője nincs a mesének.”

Horváth Gábor Miklós

ing brought to American culture and how American culture, for instance jazz, the blues and black culture, affected their artistic output.

Some of these cultural icons adapted well to the American way and relished its freedoms and diversity; others longed for their native lands and shut themselves off from most people not of their nationality. Most, however, of both ilk eventually took out American citizenship, and even those who never felt completely at home in the New World, were, nevertheless, extremely productive throughout their American lives. Their achievements and legacies were monumental and they were key figures in advancing, authenticating, and maturing American culture as they intermingled it with their own. Horowitz's vast knowledge and exhaustive research makes reading about how these artists did so makes for extremely fine reading.

JERSEY BOYS

THE STORY OF FRANKIE VALLI AND THE FOUR SEASONS

Dancap Productions, Toronto Centre For The Arts

Talent overflows the stage at the Toronto Centre For The Arts. The cast, sets, lighting, direction, music and lyrics of "Jersey Boys" are all simply fabulous. This show, which has been playing to critical acclaim in Toronto since last August, continues its run, by popular demand, with a new production that has an almost all-Canadian cast.

Jersey Boys, a 4-Tony Award 2006-winning show tells the story of how four young "blue-collar boys (of Newark, New Jersey), from the wrong side of the tracks, became one of the biggest American pop music sensations of all time".

These four young men of enormous musical talent joined forces, and, after several various incarnations, became "The Four Seasons" singing group in the 1960s. "They wrote their own songs, invented their own sound and sold 175 million records world-wide - all before they were 30".

The musical deals with the very different personalities of the main characters and the often difficult relationships they have with each other as well as in their romantic and business entanglements. Jersey Boys originated at the La Jolla Playhouse in California, moved to Broadway, where it still plays, and then spread out in a national tour as well as productions in Chicago, Las Vegas, London, Melbourne and Toronto. Canadian producer, Aubrey Dan, who had invested in the original Broadway production and is head of Dancap Productions Inc. has triumphantly brought the production home to Toronto.

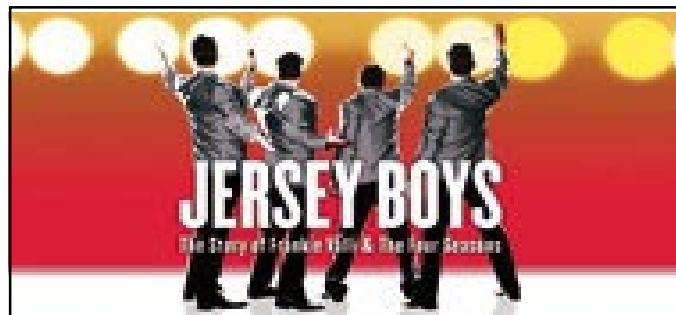
Director Des McAnuff (a two-time Tony Award-winner and presently Artistic Director of the Stratford Festival) and Tony Award-winning choreographer Sergio Trujillo, both native Torontonians, have collaborated in masterminding each version of the show. Their skills are phenomenal and keep the musical running at an admirably breakneck

speed.

Klara Zieglerova's scenic design works to perfection. The multi-level set is seamless and Michael Clark's projections, that often bring Roy Lichtenstein's works to mind, enhance the overall effect. Special praise must go to Howell Binkley's Tony Award-winning lighting design; it is simply awesome.

Marshall Brickman and Rick Elice wrote the impressive book and the music and lyrics are by Bob Gaudi and Bob Crewe, both of whom were the major players in writing the original music that became "The Four Seasons" phenomenon. They are both represented as themselves in the show. Thirty-three musical numbers set the audience's feet dancing. Among them are the many top ten hits Frankie Valli and The Four Seasons produced with their unique sound. For those who lived through or remember the 1960s, hearing such great numbers as "Who Wears Short Shorts", "Sherry", "Big Girls Don't Cry", "Walk Like a Man", and "Can't Take My Eyes Off You", among many others in the production, will stir up huge waves of nostalgia; their wonderful musicality will enthrall the younger set. In either case, audiences go wild at every performance.

Jersey Boys must be seen. As Drama Critic Clive Barnes of the New York Post put it, quoting a line from "Can't Take My Eyes Off You", "It's just too good to be true". Jersey Boys is playing at the Toronto Centre For The Arts in Toronto. Tickets are available at Ticketmaster by calling (416) 644-3655 or online at www.JerseyBoysToronto.com Don't miss it!

**A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ
ÉVI ELŐFIZETÉST IS.
MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK,
FELFRISÜL, HA LAPUNKAT OLVASSA**

**A KALEJDOSZKÓP szó a Pallas
Nagy Lexikona helyesírását követi**
www.kalejdoszkep.com

COLUMBUS TRAVEL
A hivatalos magyar utazási iroda 1960 óta

311 Sheppard Ave. E., Toronto, ON M2N 3B3
416.224.5800
Toll Free: 1.866.853.9304 * Fax.: 416.224.5459

1262 Hurontario St., Mississauga, ON L5G 3H3
905.271.1271
Toll Free: 1.800.390.5292 * Fax.: 905.271.7255

the coffee mill

MAGYAR ÉS EURÓPAI ÉTELEK
A LEGFINOMABB BÉCSI SZELET,
GULYÁSLEVES
BORJÚPAPRIKÁS GALUSKÁVAL
NAGY SALÁTA- ÉS SZENDVICSVÁLASZTÉK
LIKÓRENGEDÉLLEL RENDELKEZÜNK
46. ÉVE ÁLLUNK VENDÉGEINK
RENDELKEZÉSÉRE!
MINDEN NAP NYITVA
D. E. 10-TŐL ESTE 11-IG
PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON ESTE 12-IG
99 YORKVILLE AVE., TORONTO, ONTARIO
416-920-2108
ÉLŐZENE PÉNTEK, SZOMBAT
ÉS VASÁRNAP ESTE

ÉNEKELJEN VELÜNK!
A MAGYAR KULTÚRKÖZPONT
BARSÍ ERNŐ NÉPDALKÖRE VÁRJA
JELENTKEZÉSÉT MINDEN VASÁRNAP DÉLUTÁN
TEL.: 416 386 0989

KALEJDOSCOPE PUBLISHING

AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!
MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!
KÖNYVÉT MI KIADJUK MAGYARUL, ANGOLUL
VAGY KÉT NYELVEN
KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK

E-mail: rosacae@hotmail.com
www.kalejdoszkop.com
Tel.: 416 491 4631

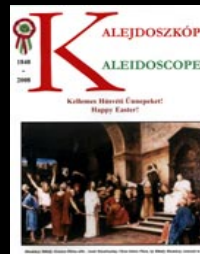
FÜGGETLEN MAGYAR RÁDIÓ

FŐSZERKESZTŐ:
BEDE FAZEKAS ZSOLT

MINDEN SZOMBATON DÉLUTÁN 5-TŐL 7-IG
AZ AM 530-AS KÖZÉPHULLÁMON
<http://www.magyarradio.ca>

AMERIKAI MAGYAR ÚJSÁGOT!
P. O. Box 7416 Baltimor,
MD 21227-0416, USA

BALAZS KRALOVANSZKY PHOTOGRAPHER
BALAZSPHOTO

LAPUNK MEGVÁSÁROLHATÓ:
MAGYAR HÁZBAN
MÉZES MACKÓBAN
ÉS A
KIADÓNÁL: 416 491 4631

Vizit Our Website
www.kalejdoszkop.com

FELHÍVÁS

közadokozásra, Trianon-emlékmű állításához

1920. június 4-én a versailles-i Trianon kastélyban írták alá az I. világháborút lezáró békeszerződést.

A több mint ezeréves magyar hazát, az akkor 920 éves Magyar Királyságot szüklátókörű politikusok darabokra törték.

A Magyar Királyságtól, a történelmi Magyarországtól elvették területének több mint 2/3-át, és 3,3 millió magyar honfitársunk került határainkon kívülre. A szocializmus évtizedei alatt Trianonról nem lehetett megemlékezni, a Trianon-emlékműveket lerombolták, a határokon kívül maradt magyar testvéreinket sorsukra hagyták. Az hittük, a rendszerváltással minden megváltozik, de csalódnunk kellett. Csonka-Magyarország fővárosában, Budapesten ma sem lehet Teleki-szobrot, Wass Albert-szobrot, Trianon-emlékművet állítani. A liberális kormány nemzetellenes kampányával meggátolta a kettős állampolgárságról szóló népszavazás sikerességét is.

Ezért még aktuálisabbá vált tervünk egy Trianon-emlékmű felállításáról. Az emlékműállítás Nagykőrű település jobb érzésű lakóinak pártoktól független civil kezdeményezése, melyet támogat az Arier Nagykőrűi Kulturális és Művészeti Egyesület és Nagykőrű Önkormányzata is. Az emlékmű tervezésével és megalkotásával a Karcagon alkotó, Munkácsy-díjas és Szervatius-díjas Györfi Sándor szobrászművészt bízunk meg. A tömbhalom belsejében szeretnénk elhelyezni az elcsatolt területekről hozott egy-egy követ és egy-egy marék földet is.

Adományait a Takarékszövetkezetnél külön e célra nyitott számlára várjuk.

Postai befizetéshez csekket tudunk küldeni.

belföldről: 69400324-10000977

külföldről: nemzetközi számlaszám, IBAN: HU69-69400324-10000977-00000000

Aktuális információk a www.trianon-emlekmu.hu honlapon.

A szervezők nevében: Horváth Ferenc és Romhányi József.

Elérhetőségeink: E-mail cím: geotizsa@dunaweb.hu vez. tel.: +36-56-494-101,

mobil: +36-30-2780-735 5065 Nagykőrű, Vörösmarty utca 7.

„A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN”

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag független emberek kevesebbet aggódnak a piac és az élet ingadozásai miatt.

Átfogó pénzügyi tanácsadással segíték Önnek lelki nyugalma és vagyoni biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,

Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDIJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations

* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.

Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company

** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

**A TORONTÓI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT
VÁRJA A MAGYAR HONFITÁRSAKAT!
MINDIG ÚJ ÉS VÁLTOZATOS PROGRAMOKAT
AJÁNLUNK. HOZZA EL BARÁTAIT IS!**

**THERE IS ALWAYS SOMETHING
HAPPENING AT THE HUNGARIAN
COMMUNITY CENTRE
COME IN!**

840 St. Clair Ave. West, Toronto

Tel.: 416 654 4926

www.hccc.org

PLUMBING

SOKÉVES GYAKORLATTAL
ÚJ MUNKÁT ÉS
RENOVÁLÁST VÁLLALUNK.
BIZALMÁT JÓ ÉS OLCSÓ
MUNKÁNKAL VISZONOZZUK.

Punyi István
519-942-0184 cell: 416-818-7982

**Olvassa a Montréali
Magyar Krónikát!
Kapható a torontói
Magyar Házban**

CORVINA

Printing & Design Inc.

Amiben bizalommal számíthat ránk:

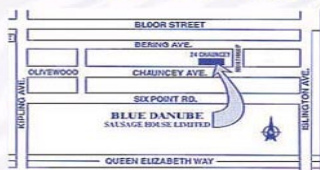
- Asztali- és falinaptárak, szórólapok;
- Meghívók esküvőkre, keresztelőkre stb;
- Kis példányszámú könyvek nyomtatása;
- Számla- és csekkfüzetek, bélyegzők;
- Egyedi névjegykártyák, pólók;
- Levélpapír, boríték;

1270 Finch Ave. West Unit 18.
North York, Ontario M3J 3J7
Tel: 416-658-3434, Fax: 416-658-6613
www.corvina.ca, info@corvina.ca

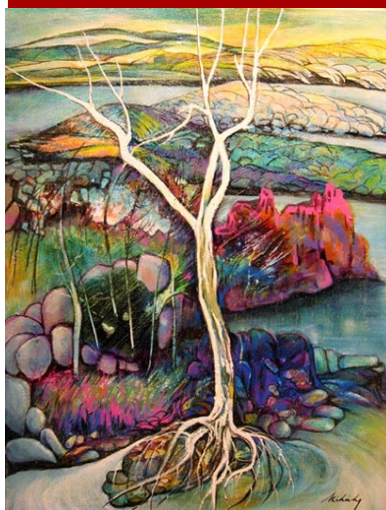
BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar áruk bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesusagehouse.com

Magda Mihály
Artist

22 Martin Crescent,
Toronto, ON, M4S 2V4
Tel.: 416-484-8773
Fax: 416-484-8748

E-mail:

Magda@Mihaly.com
www.MagdaMihaly.com

SZENT GYÖRGY

BARANTA KLUB

<http://szentgyorgybaranta.extra.hu>

GOLD & WOOD
PARIS

delta OPTICAL

A uniquely irresistible optical shoppe,
which will facilitate the latest in fashionable
eyewear and also provide impeccable
functionality with maximal comfort.

Collections like: Theo, Zenka, Face & Face,
Alain Mikli, Starck, Lindberg, Gold & Wood,
ic! Berlin and more

SQUARE ONE MALL - 100 City Centre Drive, Mississauga, ON,
L5B 2C9; Tel.: 905-896-4030; Fax: 905-896-4031

FAIRVIEW MALL - 1800 Sheppard Ave. East, Toronto, ON,
M2J 5A7; Tel.: 416-491-1115; Fax: 416-491-1146

HILLCREST MALL - 9350 Yonge Str., Richmond Hill, ON,
L4C 5G2; Tel.: 905-883-1144; Fax: 905-883-1148

Magyar szívrrel, kanadai fogorvosi tudással...

DR. DENCS KATALIN FOGORVOS
DENTAL SURGEON, TORONTO

TEL: 416-222-7979

- ➔ Fehér porcelán koronák, hidak, fogfehérítés
- ➔ Fogszabályozás felnőtteknek, gyerekeknek
- ➔ Tömések, gyökérkezelések, szájsébeszet
- ➔ Kanadai megelőző rendszeres fogtisztítások
- ➔ Visszatérő fejfájások, nyaki fájdalmak és alvási zavarok kezelése, amelyek fogászati eredetűek

- 280. Sheppard Ave. East #213
- Yonge St. és a Bayview Ave. között félúton
- Ingyenes felszíni és földalatti parkolóhelyek

